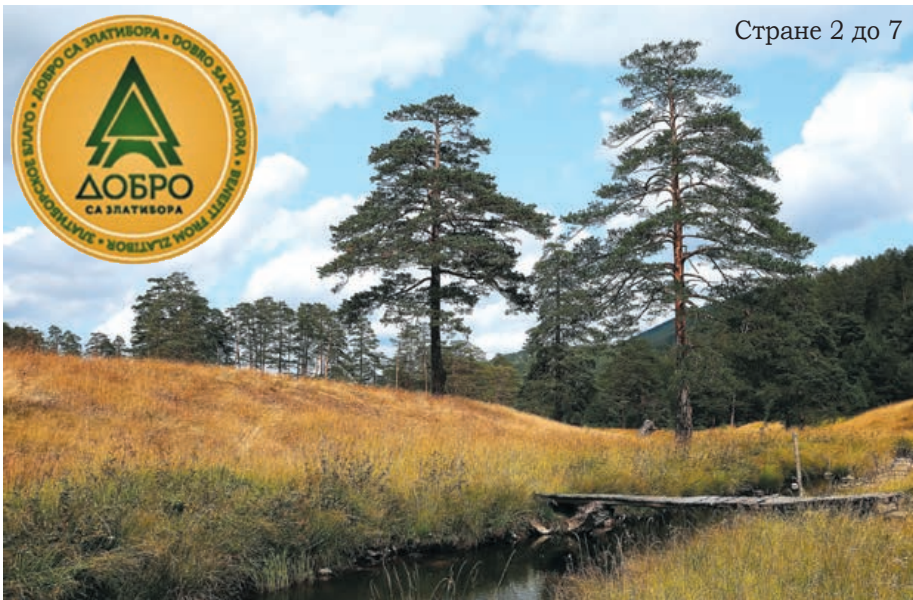

ЗЛАТИБОРСКЕ ВЕСТИ

БРОЈ 41 ■ август, 2018. године ■ БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

ТЕМА БРОЈА: ДОБРО СА ЗЛАТИБОРА

Плодови улагања у развој туризма и пољопривреде

ПРЕДСТАВЉАМО
ХОТЕЛЕ ЗЛАТИБОРА

Сјај пет звездица
„Гранд хотела
Торник”

Стране 10 и 11

Turistička organizacija Zlatibor

Вредних
125 година
златиборског
туризма

Стране 8 и 9

ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗЛАТИБОРСКИ ЕКО АГРАР ЧАЈЕТИНА

МЛЕКАРА
НАША ЗЛАТКА

ПОЗНАТИ О ЗЛАТИБОРУ

Вања Булић:
Ја сам Београђанин
и Златиборац

Страна 24

Чајетинска општина и Златибор имају своје особености: јединствене производе свуда тражене, благодотворну планину на којој дува „ружа ветрова“, најбољу туристичку понуду, амбијент који стално привлачи гостима и инвеститоре, нарочити менталитет људи... Сада и робни жици наших производа „Добро са Златибора“, од

која очекујемо да се тврди и донесе нам користи. Овим и другим златиборским особеностима ишито у овом броју „Златиборских вести“.

која очекујемо да се тврди и донесе нам користи. Овим и другим златиборским особеностима ишито у овом броју „Златиборских вести“.

Плодови улагања у развој туризма и пољопривреде

„По оценама независних и страних удружења, општина Чајетина је данас сврстана у ред десет најперспективнијих општина у Србији. Инвеститори најбоље препознају потенцијале и морам да нагласим да општина Чајетина није политички пројекат, већ све ово је урађено захваљујући улагању приватног капитала као и удруживању тог новца“, истиче Милан Стаматовић

Председник општине Чајетина Милан Стаматовић у више наврата је у јавности истицао посебности Златибора и Златиборца. Не само око туристичких успеха и јединствених производа, развојних постигнућа и друкчијег односа према државној власти. По његовим речима, посебан менталитет имају овдашњи људи који су рођени на брдско-планинском простору.

– Сам начин и услови живота: ваздух, храна, вода на овим просторима одредили су наш животни пут и менталитет. И наука је доказала да је народ са ових простора виспрен и сналажљив зато што живи у таквим услови-

ма, где 365 дана у години морате да будете спремни на све недаће и изазове у којима живимо, док је лагодније у урбаним срединама. Кроз историју су Златиборци увек знали да одаберу прави пут и да стану на страну онога што је њихово животно опредељење, без обзира какву то цену имало. У тешким тренуцима своје младости, дошавши у овај крај из равне Добриње, Милош Обреновић је службовао код марвеног трговца Акса Јечменице и учио од њега, да би касније био наш најуспешнији владар. Замислите да је Аксо био владар, колико би он био успешан када је Обреновића тако успео да обучи. Из Шумадије су овде долазили да раде

као слуге, а ми смо од чистог ваздуха и добре воде кроз историју правили добар амбијент и сналазили се. Сетимо се кириција и продаје луча, пољопривредних производа, све је то основа за ово чиме се бавимо данас и обележје начина живота овог становништва – каже за „Златиборске вести“ Стаматовић.

Успех по норвешким искуствима

У савремено доба општина Чајетина показује већу отпорност према друштвеним променама у односу на друге средине, боље прилагођавање и сналажење. Њен председник то овако тумачи:

– Био је потребан упоран и несебичан рад и труд како нас у локалној самоуправи тако и комплетног становништва да од једне потпуно запуштене општине, након изласка из ратова, санкција, економске кризе, све то обновимо и створимо успешну локалну самоуправу. Грађани су овде схватили да пропашћу друштвених предузећа и концепта развоја тадашње Југославије то време више не може да се врати ако се прелази на сурови капитализам и, како кажу, либералну економију. Било је потребно да се у тим тешким временима преоријентишемо на нешто друго што би могло да доноси зараду и обезбеђивање egzистенције локалног становништва. Ми смо имали срећу да на почетку свог мандата добијемо донацију од норвешке владе, где смо кроз сарадњу са њима учили и примењивали њихова искуства на нашу општину, колико је то било могуће у складу са важећом законском регулативом. То није било лако, али је тај пројекат на неки начин обележио наше политичке каријере и убрзао развој комплетне општине Чајетина. На бази њихових искустава најпре смо почели да сређујемо своје двориште. Нисмо имали ни планску документацију, ни планове развоја, а инфраструктура је била прилично стара, достигла ниво за замену. Биле су нам пуне руке посла, било је све више захтева за унапређење, за грађу.

Кренули смо најпре са изработом краткорочних и другорочних стратегија развоја, планске документације, а упоредо и са реорганизацијом и модернизацијом Општинске управе и јавних предузећа која су пословала са застарелом технологијом –сећа се Милан Стаматовић и наставља:

– Определили смо се јасно за развој туризма и пољопривреде (посебно сточарства), јер су то комплементарне гране које данас и у свету носе приоритет развој економије и БДП-а. Давали смо подстицаје за развој туризма и градили инфраструктуру.

калне самоуправе или било које економије, међу најуспешнијим у Србији. Направили смо одрживу и профитабилну локалну средину која послује као једна озбиљна и профитабилна компанија. Зато је и наша локална самоуправа „Добро са Златибора“, наша вредност којом се поносимо и посебност целе западне Србије – истиче саговорник „Златиборских вести“.

Ову тему Стаматовић повезује и са неким оптужбама које назива злонамерним:

– Користим прилику да кажем да нису тачне оптужбе које злонамерници износе да ми жи-

мократије. По оценама независних и страних удружења, општина Чајетина је данас сврстана у ред десет најперспективнијих општина у Србији. Инвеститори најбоље препознају потенцијале и морам да нагласим да општина Чајетина није политички пројекат, већ све ово је урађено захваљујући улагању приватног капитала као и удруживању тог новца. Да нам је више новца враћено из републичког буџета, тек тада би наша општина изгледала боље. Живимо у времену где доминира политичка острашћеност и у оваквим ус-

се односи на могућност пружања разноврсних услуга у области здравственог и спортског туризма. Наши развојни планови, као што смо поменули и на прослави 125 година организованог бављења туризмом, подразумевају да нас за наредних пет година посети милион посетилаца годишње и да се оствари десет милиона ноћења. То је реална могућност, јер за то постоје и капацитети и инфраструктура, просторно може да се развије на целој нашој територији. Велики су потенцијали и у сеоским срединама, чак и са стране долазе

Без квалитетне инфраструктуре у мањим срединама не може се ни становништво задржати, на срећу то смо на време схватили. То је процес који је трајао од пет до десет година, у зависности од обима инвестиција и улагања, а негде још увек траје. Од пет до седам година је период који је био потребан за заустављање негативних трендова одласка младих и за видљиве резултате од бављења туризмом и пољопривредом.

Уз раме највећим градовима

Председник каже да је као резултат свега тога, уз разумевање становништва и напоре локалне самоуправе, направљен добар амбијент и изграђено поверење у општинску власт: – Увођење нових технолгија и стандарда, уз рад по приоритетима, дало је могућност да стално увећавамо средства у буџету. Данас је општина Чајетина, по свим параметрима који се узимају за вредновање успешности једне ло-

вимо од продаје грађевинског земљишта или од саме градње. Занемарују да је на Златибору, односно на територији општине Чајетина, присутан велики број компанија које улажу свој капитал, међу којима и око 30 најмоћнијих српских компанија. Оне су овде присутне како са пословним објектима тако и са производњом. Интересује ме да ми кажу ти који нас прозивају колико их је у већим градовима, ако изузмемо Београд и Нови Сад, никло или унапредило свој производни програм, као што је то случај у општини Чајетина. Ми са око 15.000 становника стали смо уз раме највећих градова у Србији. Из реда неразвијених локалних самоуправа дошли смо у ред веома развијених. У прилогу томе говоре и бројна признања која смо добијали док је било де-

ловима ако направимо овакве резултате, то још даје већу озбиљност и успешност нашег подухвата – напомиње председник.

Златибор није пренасељен ни упропашћен

По његовим речима, општина Чајетина не мора да брине за будућност: – За нас је велики успех што смо се определили да изађемо изван оквира, видели смо да кроз извоз пољопривредних производа можемо да направимо посао са основом за наше привреднике и истовремено за долазак иностраних гостију који траже оно што ми нудимо. Данашњи туристи траже нешто аутентично, а Златибор јесте аутентичан. У том погледу ми смо се определили за високопрофитабилан туризам, што

млади људи који хоће да започну бизнис у оваквим местима са комплетном инфраструктуром.

– За оне који нас стално критикују рећи ћу да Златибор данас има само 1,5 одсто територије под објектима, док је огромна територија ненасељена. Просечна густина насељености у Србији је 125 становника на један квадратни километар, а код нас је 22 становника. Не стоји прича да је Златибор пренасељен и упропашћен. Ми управо враћамо и задржавамо људе овде, једна смо од ретких локалних самоуправа која бележи пораст броја становника, на годишњем нивоу код нас се досели између 300 и 400 људи, запосли се на новим објектима. Стално су отворени конкурси за запошљавање у угоститељству и на грађевини, Златибор и општина Чајетина озбиљно учествују у БДП-у Србије. Али када би се то реално приказало, видело би се колико Златибор доприноси развоју и туризму и економији у Србији – закључује председник општине Чајетина. **М. Ј.**

Нису тачне оптужбе које злонамерници износе да ми живимо од продаје грађевинског земљишта или од саме градње

Златиборски прехранбени сувенир ствара традиција

Знак „Добро са Златибора” региструје се у циљу брендирања производа, повећања пласмана и потрошње локалних производа у туристичкој понуди, подизања нивоа њиховог квалитета, подстицања аутентичности и традиције, интегрисане промоције производа и услуга са територије општине Чајетина, истичу у „Златиборском еко аграру”

Поступак увођења жига гаранције „Добро са Златибора” за особене квалитетне производе са нашег географског подручја, који смо најавили у једном од претходних бројева „Златиборских вести”, развија се и уобличава. Недавно су на првом „Фестивалу доброг укуса” на Златибору представљени и произвођачи традиционалних златиборских производа укључени у пројекат регистрације знака жига гаранције „Добро са Златибора”. Подсећамо да је носилац овог пројекта Привредно друштво „Златиборски еко аграр”, које ће бити надлежно и за поступак доделе и контролу коришћења овог жига гаранције.

У „Еко аграру” с овим у вези наводе да се подручје планине Златибор још у средњем веку истицало по гајењу стоке, а у Кнежевини Србији било препознатљиво по својим сувомеснатим производима.

„Крајем 19. века у Београду је отворено више дућана за продају специјалитета златиборског краја: пршуте, сланине, сира, кајмака, клековаче, а била је развијена и продаја на београдским пијацама. Ми данас, нажалост, не можемо са сигурношћу рећи да се на златиборској пијаци продају прави производи са Златибора или им је само дат назив «златиборски». Да се не би стварале заблуде код потрошача и то негативно утицало на произвођаче златиборских традиционал-

них производа, ми смо кренули у овај велики пројекат који ће обухватити прерађевине од меса, прерађевине од млека, воће и прерађевине од воћа, лековито биље, мед, кондиторске производе, рукотворине, као и категорисана сеоска домаћинства која пружају услуге смештаја и исхране”, наводе у „Златиборском еко аграру”.

Производи обележени жигом „Добро са Златибора” морају се производити на територији општине Чајетина од сировина са ове територије и задовољавати све законске одредбе о сигурности и безбедности хране, о заштити животне средине и заштити потрошача, а својим укупним својствима задовољити потребе потрошача.

„Изузетак чине сувомеснати производи, за чију израду сировина може бити са територије целе Србије, јер подручје општине Чајетина још увек не може да задовољи све потребе за овим сировинама”, истиче се у „Еко аграру” и додаје:

„Ово је битно за произвођаче, јер има за циљ да се заштити квалитет и карактеристике производа са специфичног географског поднебља, а који су резултат особених

природних и људских фактора, начина производње, припреме и прераде производа примењених у строго дефинисаном географском подручју. Произвођачи који вековима чувају овакве производе од заборављања и уништења негујући проверен квалитет, остварују читав низ погодности на тржишту.

Заштита и очување ових производа је од регионалног и, наравно, националног значаја. Утицај специфичног поднебља и традиционални начин производње чине их другачијим од других”.

Директор „Златиборског еко аграра” Владимир Бојовић напомиње да се знак региструје у циљу брендирања производа, повећања пласмана и потрошње локалних производа у туристичкој понуди Златибора, подизања нивоа њиховог квалитета, подстицања аутентичности и традиције, интегрисане промоције производа и услуга са територије општине Чајетина:

„На овај начин ће Златибор добити и прави прехранбени сувенир. А сеоска туристичка домаћинства која желе да буду део пројекта ‘Добро са Златибора’ морају бити изграђена у складу са традиционалном архитектуром златиборског краја. Уколико се баве и услугом исхране, то мора бити са минимално 60 одсто производа који носе ову ознаку”.

Као круна читавог пројекта планирано је отварање једног продајног објекта који би потрошачима нудио искључиво проверене производе под жигом „Добро са Златибора”. У том објекту ће бити и музејски део, у коме би сви посетиоци могли да виде како се ти производи праве и кроз које све фазе пролазе, како би сами уочили значајну разлику у традиционалној и индустријској производњи. Да би схватили зашто су ови производи оно што у будућности треба да представља Златибор, кажу за „Златиборске вести” у „Златиборском еко аграру”.

М. Ј.

Први „Фестивал доброг укуса” одржан на Златибору

Туристички Златибор, на коме се и овог лета одмара хиљаде посетилаца за које је приређено мноштво културно-забавних садржаја и програма, добио је још једну занимљиву манифестацију. Овде је први пут одржан Сајам хране под називом „Фестивал доброг укуса”. Организовало га је Привредно друштво за развој пољопривреде „Златиборски еко аграр” уз подршку Сталне радне групе за регионални рурални развој (SWG) и GIZ, општине Чајетина и Туристичке организације Златибор.

На „Фестивалу доброг укуса” своје производе и деликатесе, разноврсна јела и пића представило је тридесетак произвођача традиционалне хране из Србије, Црне Горе и БиХ, заједно са угоститељским објектима који послују на Златибору.

Учесници фестивала били су ПГ „Будимировић” (Богатић), ЦОД „Луна” (Рудо), ПГ „Жељко Мацановић” (Пљевља), ПГ „Пешић / Удружење” (Бијело Поље), ПГ „Ојданић” (Равни), Аграрни фонд града Требиња „Херzeg Хоусе” (Требиње), ПГ „Досковић”

(Пријепоље), „Сухомеснати производи Марић” (Мачкат), „Шопаловић Ширет” Чајетина, ПГ „Милојевић” (Чајетина), млекара „Наша Златка” (Чајетина), друштво пчелара „Златибор” (Чајетина), ПГ „Зечевић” (Чајетина), ПГ „Минић” (Чајетина), ПГ „Ми-

шовић” (Чајетина), ПГ „Милојевић” (Чајетина), ПГ Думбеловић (Горјани), Удружење грнчара Злакуса.

Након отварања манифестације уследио је обилазак штандова са традиционалним пољопривредним производима, где су посетиоци фестивала могли да пробају

изложено, а и да купе. Затим је уследила креативна куварска радионица у којој су учествовали представници хотела „Мона” и „Зеленкада”, „Vip Casa”, посластичарнице „Феникс”, а гастрономску радионицу је модерирао Гастрономад Лепи Брка. Они су традиционалне производе приремали на савремен начин. Радионица је имала и хуманитарни карактер, јер се куповином ваучера за конзумацију хране помагало Дневном боравку за децу са сметњама у развоју „Зрчак” из Чајетине.

„Фестивал доброг укуса” је својим наступом употпунила и затворила женска певачка група „Огрлица од бисера” под руководством Јасне Васиљевић Милановић која негује народне изворне песме, бори се за очување традиције и у склопу је Културно-уметничког друштва „Абрашевић” из Београда. КУД „Абрашевић” је добитник највиших друштвених признања и победник многобројних домаћих и фестивала широм света, већ деценијама један од најуспешнијих репрезентата националне културе Србије у земљи и иностранству.

Т. О. З.

Сир „Златне Рудине” из мануфактуре Мишовића

Сестра и брат Мирјана и Радивоје са својим породицама оставили иза себе живот у урбаним срединама, своје професије, успехе и окренули се производњи златастог, зрелог златиборског сира на својој дедовини

Пут се, некако, поплочао тако да су, без обзира на своје професије, успехе, изграђене друштвене везе, живот у урбаним срединама и одређену сигурност брат и сестра Мишовићи са Рудина оставили иза себе и окренули се нечем сасвим другачијем: производњи златастог, зрелог златиборског сира на својој дедовини.

Како и зашто?

„Кроз путовања у нека места која су нам била занимљива и где нам се свидео сир који смо пробали, а прави се у амбијенту као што је Златибор, сетили смо се нашег сеоског домаћинства које је било напуштено десетак година. Дошли смо на идеју да бисмо и сами могли да га искористимо за тако нешто”, прича Радивоје Мишовић који је дуги низ година радио у туризму, а потом и банкарству.

Помоћ од општине и „Еко аграра“

„Године 2016. смо увезли краве које су по карактеристикама погодне да се од њиховог млека прави овај сир. За то смо имали субвенцију државе и помоћ од општине Чајетина и „Златиборског еко аграра“ за куповину механизације и опремање просторија. Још увек ни-

смо све довели у планиране оквире, биће ту још рада и труда, али смо кренули да правимо сир. Он је тренутно тек у четвртој месецу зрења. Почетком августа смо се одазвали позиви да учествујемо на Фестивалу доброг укуса који је одржан на Краљевом тргу и ту смо добили јако позитивне коментаре од еминентних људи за наш производ, што нам даје још већи подстицај за даље бављење производњом.”

Овај сир, кога лаички неки називају трапист, уствари је

пуномасни тврди сир са дугим зрењем од целог млека. Добија се мешањем млека од вечерње и јутарње муже, а начин припреме, истичу Мишовићи, није ништа ново. Напротив! Наши стари су га тако припремали да би могао да траје током дуге зиме и прехране многобројну породицу. Данас се за то има све мање времена, а адитиви и разни други додаци чине их дуготрајнијим, али не и тако здравим. Пуно, пуно рада, труда, жеље и љубави улажу Мирјана и Радивоје са сво-

јим супружницима и децом у овај посао.

Као дипломирани филолог, англиста за енглески и француски језик, Мирјана је имала динамичну каријеру и један занимљив живот у Београду.

„Београд је ипак био некомфорно место за породични живот. Тамо нема бака-дека сервиса, ритам је убрзан, а све се услуге плаћају по приличним ценама. Истина, имате новаца, али не и увид у животе ваше деце”, објашњава Мирјана свој мотив за долазак на село. Пошто

је њен супруг електроинжењер који ради за немачки САП и није везан за место боравка, није био проблем само пресељење на Рудине.

Млеко од паше или сена

„Доста систематично смо ушли у истраживање бављења млечним говедарством. Желели смо добру расу крава („браон свис“) па је селекцију тих грла радио представник одсека из министарства из Словеније. Набавили смо 20 крава, основали стадо од прве лактације и кренули у производњу сира. Овај посао, иако нисмо замишљали да је тако напоран и тежак, исплатио се. Фантастичан је осећај када можете да станете иза неког свог производа и да за сваку реч коју о њему кажете знате да је тако, јер знате одакле је сировина, шта су јеле ваше животиње да бисте добили млеко таквог квалитета. А то је млеко које се добија искључиво од паше или сена, од чега му и зависи укус који је сличан швајцарским сиревима“.

Подршка родитеља Мире и Радосава с почетка је била суздржана, јер су их године и искуство научили да је живот на селу тежак, а сви желе за своју децу само најбоље. Међутим, прошло је време када је од Рудина до Чајетине било потребно препешачити 10 километа-

ра, посебно за љаке путнике и то по свим временским условима.

Уз добру путну мрежу, увођење струје и воде у куће, живот је доста олакшан. Оно што Мирјана посебно истиче јесте брига чајетинске општине да се сеоској деци обезбеди превоз аутобусом од куће до школе, али и брига возача да све протекне у најбољем реду. С тим се слаже и подмладак Мишовића.

Стефан Цикић има девет година и за ове две године каже да му се свидео живот на селу, јер је здравији, није загушљиво као у велераду, а нађе се и друштво. Има задужење, наравно: брине о прасићима, а послуша и све друго што му кажу да уради. Брат Лука (10 година) слаже се са својим братом у томе да му град баш не недостаје, једи-

но по неки друг. Златибор има доста садржаја па се родитељи постарају да им и са те стране изађу у сусрет када им постане мало досадно.

Стижу позиви за манифестације

Радивојевић син Марко је најстарији. Има 16 година и креће у други разред средње Угостиљско-туристичке школе у Чајетини. Спрам година и задужења су већа.

„Бринем о дворишту; косим траву, цепам дрва. Радим, углавном, са дедом, а помажем и око стоке. На селу мора да се ради, али када бих бирао опет бих изабрао да живим овде. Овде је лепши живот“, уверава нас Марко.

Још је доста корака које би требало предузети да би све било идеално, али Мишовићи не

мисле да проширују посао, желе да буду мануфактурни произвођачи. Неће бити проблем да се нађу купци за њихов сир који су назвали „Златне Рудине“, јер позиви за учешће на друге манифестације су већ стигли, што је идеална прилика за склапање нових пословних веза.

На гастроенолошком фестивалу у Београду у септембру изложиће свој сир уз бело и црно вино „Три ораха“, које винарија из Неготина производи ексклузивно и у ограниченим количинама. Она је својим производом желела да подржи кумове који су имали храброст и вољу да крену тежим, али лепим путем у селу одакле су им корени – са производом који има и квалитет, али и име.

Мирјана Ранковић
Луковић

Вредних 125 година златиборског туризма

Свечаном академијом у „Гранд хотелу Торник“ обележен јубилеј туризма на Златибору. – „Ми смо у неколико последњих година дали свој скроман допринос да Златибор достигне светске туристичке стандарде и бројке, али то не бисмо могли без наших предака који су, свако у својој епохи, мандату, дали пуно тога“, рекао на академији Милан Стаматовић

У велелепном здању „Гранд хотела Торник“ 20. августа је свечаном академијом обележена 125. годишњица од почетка организованог туризма на Златибору. Поред великог броја званица и гостију, представника медија, прослави јубилеја су присуствовали и министар туризма Републике Српске Предраг Глухаковић, директорка ТО Србије Марија Лабовић и представници Министарства туризма Владе Србије.

Златибор – место где су се и краљеви одмарали – није био никад привилегија само богатих већ је себе давао свима. Почетак његовог развоја био је, свакако, боравак младог краља Србије Александра Обреновића на Преображење 1893. који је, упознат са благодетима ове планине на којој дува лековита „ружа ветрова“, помогао да се ту оснује вазду-

Радивоје Ћенић прима признање постхумно додељено његовом оцу Љубиши Ћенићу

шна бања. Од тада до данас, с почетка стидљиво и лагано, а потом све брже и сигурније, Златибор прераста у једну од водећих туристичких дестинација у Србији.

– Велика част и задовољство је бити на челу једне мале локалне самоуправе када слави овако значајан јубилеј, али и прилика да се захвалимо свим оним љу-

дима који су учинили да Златибор постане ово што данас јесте. Ми смо у неколико последњих година дали свој скроман допринос да Златибор достигне светске туристичке стандарде и бројке, али то не бисмо могли без наших предака који су, свако у својој епохи, мандату, дали пуно тога, а наравно и наши позна-

ти и признати људи, академици са овог краја, професори, доктори, песници, спортисти... Сви су они учинили да Златибор има ту промоцију и да његово име сачувамо, да као бренд буде данас познат у свету. Захваљујем се свима који су допринели да данас, на 125 година, убирамо резултате тог рада – истакао је председник општине Чајетина Милан Стаматовић.

– Живим ту, на овој дестинацији, и гледам из године у годину како се та дестинација развија, напредује, како крупним корацима граби напред; и заслужено је заиста ту, на врху српског туризма. Ми из месеца у месец, из године у годину, обарамо рекорде по броју посећености, рекорде по броју ноћења, броју посетилаца који долазе на Златибор. И некако смо навикли да све наше туристе који долазе ов-

Алексић: Значај гондоле, ауто-пута и аеродрома за Златибор

Овом приликом је Удружење хотелијера и ресторатера Србије ХОРЕС, које су овде представљали Георги Генов и Томислав Момировић, доделило плакете заслужнима за развој хотелске индустрије: директору „А групе“ Миролубу Алексићу за отворен први хотел са пет звездица „Гранд хотел Торник“ и Туристичкој организацији Златибор.

Алексић је у пригодном обраћању изразио задовољство због добијене награде и захвалио ХОРЕС-у, рекавши да је то институција која ради на развоју туризма код нас:

– ХОРЕС ради на едукацији, стварању бољег амбијента, имали су значајан утицај код смањења ПДВ-а са 20 на 10 процената за смештај, а сада постоји нова иницијатива да се на 10 процената смањи и порез на храну. Едукује многе хотелске раднике, ради на промоцији на сајмовима и другим местима у земљи и иностранству где се српска туристичка привреда презентује. Њима честитам 85 година постојања, а 50 година интензивног рада – истакао је Алексић, па јубилеј златиборског туризма честитао представницима општине Чајетина и нагласио:

– Требало би да се сетимо, и кроз овај кратки

Георги Генов, Миролуб Алексић, Томислав Момировић и Владе Живановић

филм који смо гледали, свих оних људи који су својим радом, трудом, љубављу стварали услове за развој Златибора, кроз пружање услуга, изградњу првих капацитета па до оних који су направили да Златибор постане то што јесте. То су они који су имали толико храбрости да направе хотеле као што су „Палисад“, „Чигота“, „Мона“, да уложе средства, ризикују, и да данас заједно с представницима општине Чајетина и уз њихово разумевање направе овакву туристичку дестинацију. Овде су помињали предстојећих 130 година туризма на Златибору, па да поменем и ја: надам се да ћемо у наредних пет година доживети да поред овог хотела са пет звездица имамо и неколико других. Да ћемо имати

гондолу која ће отворити унутрашњост Златибора, да ћемо овде имати један одржив развој туризма. Да ћемо имати ауто-пут који ће за неколико година проћи на десетак километара од Златибора и скратити долазак туриста са било које дестинације, директно овде или на пропутавању ка мору. И још једна ствар која је врло значајна, вероватно ће поспешити долазак већег броја страних туриста који су много захтевнији, то је завршетак аеродрома. Са те три ствари Златибор ће добити снажан подстицај и верујем да ћемо славити не милион него много више туриста, имати богатију клијентелу и размислити о много вишем нивоу туризма. То желим Златибору за његових 130 година. **З. В.**

де годинама обрадујемо неким новим садржајем, новим уређењем микрокалитетом, неком новом манифестацијом... Тако ће бити и у временима која долазе – обећао је директор ТО Златибор Владимир Живановић.

– Златибор је свакако једна од најприоритетнијих туристичких дестинација у Србији јер, по броју ноћења које генерише годишње, одмах је након Београда, са преко 60 одсто остварених ноћења када су домаћи туристи у питању. Златибор, који је заиста заокружио своју понуду и има садржаје за савременог туристу, генерално је јако значајан за имиџ Србије као

туристичке дестинације у сваком смислу. Тако да је и овај јубилеј од 125 година заиста значајан, како за Златибор тако и за туризам Србије – рекла је директорка

Туристичке организације Србије Марија Лабовић поводом обележавања јубилеја.

На овој свечаности, поред филма о развоју туризма на

златној планини, гости су присуствовали и додели признања првим визионарима (неким од њих и постхумно) који су исцртавали мапу данашњег Златибора уткавши у њега прве визије, а то су: Љубиша Р.Ђенић – библиотекар и кустос, етнолог и хроничар свог завичаја, др Ђорђе Глишић који је, између осталог, оснивач лечилишта „Чигота“, и Панто Мијаиловић, идејни творац и градитељ хотела „Палисад“.

Свечаност поводом јубилеја украсила је и изложба „Светлописом кроз прву ваздушну бању“ Снежане Ђенић.

Мирјана Ранковић Луковић

Сјај пет звездица „Гранд хотела Торник”

Ново луксузно здање, са 127 смештајних јединица, изузетним велнесом на 2.250 квадрата и другим атрактивним садржајима већ изазива велико интересовање гостију

У овој летњој сезони, кад Златибор обележава 125 година организованог туризма, шлаг на ту јубиларну слањеничку торту свакако је недавни почетак рада новоотвореног „Гранд хотела Торник”. Првог категорије од пет звездица на најпосећенијој планини Србије, нови највиши ниво стандарда златиборског туризма и хотелијерства

„Гранд хотел Торник” је ново луксузно здање ланца „А хотели”, вредна инвестиција „А групе” Мирољуба Алексића. Прве госте овај хотел је примио 1. јуна 2018. године. Сви који су до сада овде боравили, домаћи гости и они из региона, изразили су задовољство садржајима и услугом. Свечано отварање је планирано до краја године.

У разговору са пи-ар менаџерком Весном Влакковић упознајемо се боље са свим што овај грандиозни хотел нуди својим гостима и ексклузивним садр-

Мирољуб Алексић

Весна Влакковић

жајима који га издвајају од других хотелских објеката.

– Хотел располаже са 127 смештајних јединица: 51 двокреветном собом са два одвојена лежаја, 46 соба са француским лежајем и 30 комфорних апартмана са дневном и спаваћом собом. У понуди су и две собе

прилагођене особама са инвалидитетом.

Гости овог грандиозног објекта имају прилику да уживају у бројним садржајима укључујући ресторан, лоби и вински бар, конгресну дворану на површини од око 500 метара квадратних. Посебно је атрактиван спа и велнес

центар, који се простире на невестоватних 2.250 метара квадратних и садржи: два затворена базена, дечји базен, релакс собу са хималајском сољу, турску, финску и био сауну, руску бању, тепидаријуме, лаконијум, седам соба за масажу и „веселе” тушеве. Током летњих месеци гости „Гранд

Свечана сала

Ресторан

хотела Торник” могу да проведу пријатне тренутке на тераси која се простире на 1.500 квадрата, са предивним панорамским погледом на планинске врхове Торника.

- „Гранд Хотел Торник” је у старту оправдао статус луксузног хотела па не чуди чињеница да и у овој фази такозваног “меког отварања” влада велико интересовање на резервационим системима. Преко 8.000 гостију је боравило у хотелу, иако ће промотивне и маркетиншке активности уследити након свечаног отварања! Очигледно, сама појава оваквог изузетног хотела на нашем тржишту је била довољна да изазове пажњу гостију – истиче Весна Влатковић.

Овај хотел, као једини са пет звездица на Златибору, прави је избор за оне који желе да доживе ову дестинацију на потпуно нов начин. Богата понуда за госте различитих афинитета и узраста, услуга на највишем нивоу и ентеријер попут оних у најлуксузнијим светским хотелима, само су део оног што „Гранд хотел Торник” разликује на тржишту.

- Сви наши хотели су познати по гастрономским доживљајима, па већ сада имамо велики

Тераса

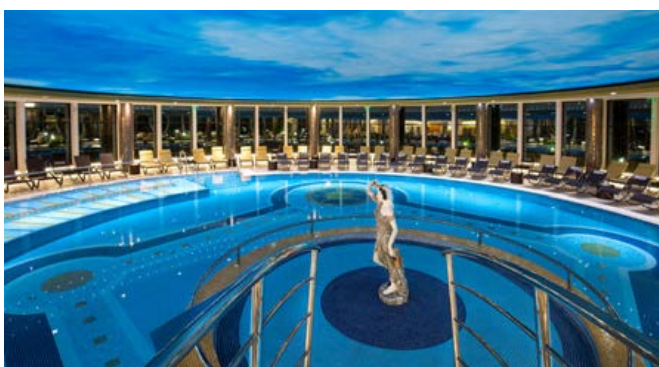
број гостију који су кроз коментаре исказали своје импресије и одушевљење. А поредили су нас не само са домаћим, већ и светским хотелима. Све то нас додатно мотивише, али и обавезује да константно побољшавамо квалитет услуге и креирамо нове садржаје – каже Весна.

Оно ексклузивно у овој причи је то што ће се „Гранд хотелу Торник” у наредној фази придружити и „Хотел Торник Скај”, са ротационим рестораном и хелидромом. Ова два здања ће заједно представљати велелепну целину.

М. Р. Л.

Унутрашњи изглед хотела

Спа и велнес центар, простире се на 2.250 метара квадратних

Искуства гондоле на Равној планини корисна за „Голд гондолу“

Делегација „Голд гондоле Златибор“ посетила је 7. августа Пале, где је на Равној планини обишла гондолу која од ове сезоне ради у оквиру истоименог ски центра. Посета је уследила по позиву директора ски центра „Равна планина“ Вељка Голијанина, а током разговора размењена су искуства о проблемима приликом изградње гондола.

Директорка ЈП „Голд гондола Златибор“ Бојана Божанић и њени сарадници су имали прилику да се упознају са низом појединости о изградњи и функционисању гондоле на Равној планини, која је део пројекта „Јахорина Експрес“ и једина је овог типа у БиХ. Састоји се од 19 кабина у којима има места за по 10 путника, што значи да на сат може да се превезе 2.200 људи. Опрема за њену из-

градњу је „Пома - Леитнер“, те је и то једна од сличности између ове и златиборске гондоле. Планирано је да се активно користи током целе године, како за превоз скијаша тако и за панорамско разгледање, јер пружа јединствен осећај.

Боравак директорке „ЈП Голд гондола Златибор“ са сарадницима на Равној планини означио је и почетак сарадње између два предузећа. – Циљ сарадње је унапређење пружања услуга корисницима. Импресије које носимо са овог ски центра су изванредне, дале су подстрек и мотивацију да истрајемо у напорима да наша гондола буде што пре изграђена. Очекујемо сарадњу кроз њихова искуства када „Голд гондола“ крене са радом – изјавила је Бојана.

Вељко Голијанин је подсетио да

Гондола на Равној планини има 19 кабина

идеја о изградњи гондоле на овој планини датира још од зимске Олимпијаде 1984. године, али је након три деценије пројекат реализован. Пуштањем у рад кабинске жичаре на Равној планини завршена је прва фаза пројекта „Јахорина Експрес“. На-

кон завршетка друге фазе, коначног повезивања са Јахорином, гондолом ће се увезати ова два скијалишта. Туристи и скијашаи могли би на тај начин да се превозе са Равне планине на Јахорину и обратно по угледу на светска скијалишта.

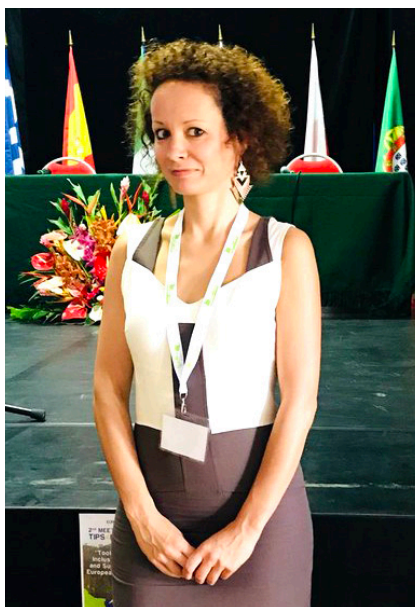
М. Ј.

Чајетина активна у европском пројекту за младе

Свесна чињеница да су млади покретачка снага, општина Чајетина ради на ангажовању младих и настоји да их на различите начине укључи и охрабри да преузму активну улогу у процесима доношења одлука и помогну развој заједнице. У том смислу ова локална самоуправа тренутно је укључена у имплементацију шест прекограничних пројеката из различитих програма, који су према својим циљевима и активностима разноврсни, а све их везује иста крајња тачка: развој локалне заједнице. Један од таквих је пројекат ТИПС4ЕУ.

Програм „Европа за грађане и грађанке“ је настао као потреба да се реагује на статистичке податке о запослености и заинтересованости младих у ЕУ који говоре да је незапосленост младих на нивоу ЕУ око 17 одсто: у Италији (27,4), Румунији (20), Грчкој (29,5 одсто), док је у Шпанији и Бугарској знатно већа. Ове статистике такође показују и да међу младима влада општа незаинтересованост за друштво у коме живе, као и за учешће у управљању.

У оквиру програма је припремљен пројекат ТИПС4ЕУ с циљем да се млади ангажују у планирању будућности. Вредност пројекта финансираног од ЕУ је 150.000 евра. Учесницима су обезбеђени трошкови путовања и смештаја током радионица. Носилац пројекта је бугарска општина Сухиндол, а њима је предвиђено да се у партнерским општинама обуче координатори који ће кроз вршњачко образовање и

Бојана Божанић

уз модерне технологије припремити платформе како би се младима омогућило учешће у процесу доношења одлука на локалном нивоу.

У ТИПС4ЕУ учествују локалне самоуправе из десет држава ЕУ, Црне Горе и Србије. До сада је одржано пет радионица, где су учесници разговарали о укључивању младих у европске изборе, припремама петиција, организовању дебата. Домаћини радионица били су партнери из Италије (град Тауризано), француска општина

Макурија (Француска Гвајана), општина Естарежа (Португал), општина Херцег Нови (Црна Гора) и Шагра (Малта). Шеста радионица биће одржана на крају пројекта у Бугарској.

Општину Чајетина на овом скуповима представљала је Бојана Божанић која је говорила о активностима локалне самоуправе за укључивање младих у друштвену заједницу. – Идеја пројекта је да се прикаже ситуација и анализира стање међу омладином у ЕУ, јер је примећено да су доста инертни и да немају никакве жеље, воље да размишљају о иницијативама које постоје. Планирано је да се након анализе стања оформе групе младих у свим градовима који су део пројекта. Идеја је да се разговара отворено и да се они укључе у рад организација цивилног друштва, да се кроз дијалог створи и платформа за запошљавање младих. На овај начин друштво ће моћи да искористи потенцијал младих који ће бити укључени у друштвену заједницу кроз цивилне иницијативе – истиче Бојана.

Договорено је учешће општине Чајетина на још неколико програма са партнерима из Шпаније и Италије. – За нас као малу локалну самоуправу ови састанци су врло значајни, јер упознајемо нове људе и организације из других држава. На овај начин можемо и да се упоредимо са другима и да доста научимо. Такође, ово су одличне прилике да се идеје уобличи, договоримо заједничка сарадња и остваре нови контакти – закључује Бојана Божанић.

М. Ј.

Камп у коме се млади уче родољубљу и толеранцији

„Научио сам овде многе вештине и сналажење у природи, као и спортске активности, али пре свега патриотизам. Желим да покажем љубав према отаџбини, јер то је дужност сваког Србина“, изјавио је учесник кампа Вукашин Митровић из Новог Сада

У организацији ратних ветерана Удружења учесника оружаних сукоба на простору бивше Југославије и уз подршку и помоћ општине Чајетина, а по узору на сличне кампове у Руској Федерацији, на Златибору је од 9. до 18. августа одржан први „Омладинско-патриотски камп Златибор 2018“. У оквиру њега деца и млади су упознати са српском духовном, националном и војном историјом и културом, уз прилику да се друже са српским и руским војним ветеранима.

Основни циљ организовања овог кампа је да се код младих генерација развија љубав према отаџбини и родољубљу, као и према негововању културе и традиције, да се успостави свест о обавезама и раду као и пријатељским односима и толеранцији међу људима.

„Хтели смо деци да предочимо да имају искуства у сналажењу у разним екстремним ситуацијама, као што су прва помоћ, противпожарна заштита, мало борилачких вештина, алпинизам, стројева обука како би осетили тај војнички дух. Сигуран сам да многи од њих имају жељу да данас- сутра обуку униформу српске војске,

тако да желимо да им дочарамо како то заиста изгледа“, изјавио је Жељко Вукелић, председник Удружења учесника оружаних сукоба на простору бивше Југославије.

Интересовање младих било је велико, али због ограниченог броја учесника, овог пута је на кампу учествовало 10 девојчица

и 34 дечака из свих крајева Србије, Црне Горе и БиХ узраста од 12 до 23 године. Подршку у организовању кампа пружила је општина Чајетина, јер овакви догађаји баштине праве вредности.

„Посебно је задовољство што је овакав камп одржан на Златибору, где су поред учесника из Србије, БиХ и Црне Горе били присутни и

учесници из Руске Федерације, са којом цела Србија, али и општина Чајетина има добру сарадњу. Ми смо једина општина у Србији која има отворену Канцеларију за сарадњу са Руском Федерацијом. Надам се да ће и ово дружење и овај камп учврстити те везе, али их проширити и у неким другим

сегментима“, рекао је заменик председника општине Чајетина Арсен Ђурић.

Инструктори кампа су са младима радили и на развоју спортских вештина, снаге ума, уметности, превазилажењу тешкоћа, усвајању здравог начина живота, физичког тренинга, јачања пријатељства, дружења, солидарности

и узајамне помоћи, као и развоја позитивних и корисних животних вештина и психофизичких способности код деце.

„Мислио сам да би ми ово добро дошло за неке физичке потребе у животу и било је корисно. Научио сам, поред осталог, и пружање прве помоћи“, рекао је један од учесника кампа Арсеније Бајчетић.

„Научио сам овде многе вештине и сналажење у природи, као и спортске активности, али пре свега патриотизам. Желим да покажем љубав према отаџбини, јер то је дужност сваког Србина“, додао је Вукашин Митровић из Новог Сада.

Међу учесницима је била и Тамара Сибинчић која је навела своје разлоге учешћа на кампу: „Овде сам упознала неке практичне вештине које немамо прилику да научимо у школама и дружила се са својим вршњацима“.

Организаторима је циљ да ово не буде једини камп у Србији, већ желе да пример дају осталим удружењима. Сматрају да овакав вид кампова може да заживи, јер постоји велико интересовање и родитеља и деце, уздајући се у подршку надлежног министарства.

Драгана Росић

Полиција упала у камп и затворила га два дана пре завршетка

Мада није било разлога за то, полиција је по налогу министра Небојше Стефановића два дана пре завршетка Омладинско-патриотског кампа на Златибору касно увече упала у овај камп и прекинула његов рад. Министар је то образложио речима да је камп распуштен „због могуће злоупотребе деце и узнемиравања јавности“. Увертиру за овакву полицијску акцију данима је давала оркестрирана кампања таблоида и других државној власти наклоњених медија који су у најгорем светлу представљали овај камп: „језива иг-

ранка“, „суманути војни камп“, „непримерене активности паравојног кампа“ и сличне бесмислене реченице стварале су код неупућене јавности привид да се ко зна шта ради у кампу на Златибору.

Узалуд су организатори у свакој изјави настојали да то демантују и укажу да се код младих на овај начин развија патриотизам, способност сналажења у природи и неповољним приликама, негововање традиције, солидарност – јавност је упорно и свесно засипана тврдњама како „млади тамо баратају оружјем“. Да право

стање у кампу реално представи повремено се оглашавао и Милан Стаматовић, председник општине Чајетина. Он је говорио да камп децу учи самоодбрани а не вршњачком насиљу, да држе до своје традиције и поносе се српским опанцима али и српском униформом, да се „друже и преживљавају у природи а не кољу по ријалитијима“...Објаснио је да оружје на кампу није руско, како су неки тврдили, већ кинеско: пластичне пушке кинеске производње. А кад је, упркос свему, полиција дошла и затворила камп, у саопштењу

„Здраве Србије“ Стаматовић је напоменуо да су то полицијци „учинили без икаквог писаног налога, само уз усмено образложење (јављено нам је из Београда), те да су наредили да се „истог тренутка камп расформира, а девојчице, дечаки и инструктори одмах спакују и напусте Тић Поље и Златибор“. Председник „Здраве Србије“ је, уз то, описао да се у том тренутку „није знало коме је било непријатније: полицији или деци“, те навео да су сва деца добро, а да им је општина Чајетина организовала превоз до њихових домова. **З.В.**

Лепота изворне песме у распеваном Рожанству

На 15. сабору „Без извора нема воде”, који је отворио Милан Стаматовић, жири најбољом прогласио мушку певачку групу „Јабука”

Многи посетиоци и љубитељи старе изворне песме присуствовали су у Рожанству на Преображење 15. Сабору изворне народне песме „Без извора нема воде - Рожанство 2018”. Манифестацији по којој је ово село препознатљиво, а која увек окупуља велики број поштовалаца.

Пошто овај сабор носи назив „Без извора нема воде”, на почетку смо чули песму која се управо тако зове и која је на неки начин заштитни знак сабора, а отпевали су је прошлогодишњи победници Радован Јанковић и Милан Милошевић из Нове Вароши. У име организатора скупу се обратио председник управног одбора Друштва „Змајевац” Милосав Радибратовић и том приликом рекао:

„Не знам колико има села у Србији, али знам да ово наше Рожанство данас спада у најраспеваније. Сабрали су се сви они који негују и чувају оне старе изворне песме наших предака. Дошли су најбољи певачи из свих општина Златиборског округа и ја их најсрдачније поздрављам. Поздрављам и све вас присутне који можда нисте вични певању, али волите да чујете лепе старе песме и надам се да ће сви укуси бити задовољени”.

Сабор је отворио председник општине Чајетина Милан Стаматовић речима:

„Можемо рећи да је ова манифестација успела. А зашто је успела? Зато што смо и ми, локална самоуправа, дали мало доприноса, да се вратимо у своју постојбину, у своја села, да бисмо мог-

ли да кренемо напред. Ми Срби често заборављамо оне људе који су чинили и данас чине за будућност наших генерација, наше Србије, наших села, али ево овде у Рожанству то се најбоље показало и ви сте заслужили да имате све бенефите своје локалне самоуправе и сеоских месних заједница. Ја вам од срца честитам и захваљујем се организаторима и свима онима који су помогли да ова манифестација успе, да се очува. А наравно и свим такмичарима који су све ово одржали својим ентузијазмом и својом вољом, настојали да очу-

вају српску културу, традицију, оно што је наше изворно: нацију, веру, културу и традицију”.

Сабор је посвећен изворном певању, али и игрању. На самом почетку сабора заиграло се коло уз пратњу оркестра Милована Милашевића. Пошто је све ово такмичарског карактера, извођаче је пажљиво слушао и оценио жири три етномузиколога из Београда у саставу: проф. др Димитрије Големовић, Марија Витас и Марија Шекуларец. Они су изабрали најбоље певачке групе и певачке парове у певању из вика.

Најбоља у категорији певачких група била је мушка група „Јабука” из Пријепоља, друга „Сложна браћа” из Рогачице, а трећа „Гостиница” из истоименог села. У категорији певања из вика прво место заузели су Миломир Стаматовић и Милутин Гујаничић из Нове Вароши, друго Здравка Савић и Вера Матијевић из Пожеге, треће Милојко и Стојан Удовичић из Стубла.

Додељена је и награда „Меморијал Вићентије Вићо Мићић” за најлепше водеће гласове у обе категорије певача. За најлепши глас међу певачким групама награђен је Бошко Јанковић из певачке групе „Српски божур” из Рибашевине, док је водећи глас код певачких парова Љубодраг Луковић из Шљивовице.

Овај сабор афирмисао се као један од бољих на подручју Златиборског округа, тако да победници стичу право да наступе на завршном сабору аматерског стваралаштва који се одржава у октобру у Тополи. Уједно је потврдио да се у овом крају народна традиција негује и њене вредности не заоставају. Организатори сабора били су Спортски центар Чајетина, Савет МЗ Рожанство и Друштво за културу, туризам и спорт „Змајевац” Рожанство, а покровитељи општина Чајетина и ТО Златибор.

Свечаним уручењем награда овај 15. сабор је приведен крају уз захвалност организатора свим учесницима програма, жирију, водитељима и свим гостима који су својим присуством и аплаузима улепшали ово дружење.

Милослав Весовић

Последњег јулског викенда на Златибору је одржан 45. Сабор трубача западне Србије, а на њему је за најбољи оркестар проглашен трубачки састав Ивана Јовановића из Ужица. Ова традиционална манифестација, коју организује Спортски центар Чајетина под покровитељством чајетинске општине, представља јединствену и врхунску смотру трубачких оркестара, која је и ове године окупила велики број љубитеља звука трубе.

Иван Јовановић, чији је оркестар као најбољи награђен меморијалном наградом „Радован Бабић“, изјавио је: „Презадовољан сам данашњим даном. Очекивао сам награду с обзиром да смо се спремали веома дуго, тако да је добро дошла“.

Најбољи трубач 45. Сабора трубача – меморијална награда „Мићо Петровић“ – је Иван Папић из оркестра Љубивоја Диковића и Ивана Папића, који је добио и награду за најбоље одсвирану песму. „Надао сам се овоме јер сам вишеструки победник међу омла-

Трубачко саборовање на Златибору све квалитетније

Меморијална награда „Мићо Петровић“ припала је Ивану Папићу

По оцени жирија публике и новинара најбољи трубач је Игор Митрић из Сирогиња

За најбољи оркестар проглашен трубачки састав Ивана Јовановића из Ужица

динцима у Гучи. За овај сабор сам се добро припремио. Надао сам се некој награди и, ето, труд се исплатио“, задовољан је Папић.

По оцени жирија публике и новинара најбољи трубач је Игор Митрић из Сирогиња, чији оркестар је награђен и за најизворније музицирање. „Презадовољан сам и пресећан. Ово ми је прва овако велика награда. Прошле године сам награђен за најбоље одсвирано коло, а ту је била награда и најбољи бубњар. Ово ме је баш обрадовао“, рекао је Митрић.

За најбоље одсвирано коло на-

грађен је оркестар Марка Глигоријевића, за најбољег тенористу проглашен је Милош Дамљановић из оркестра Александра Грујичића, најбољи басиста је Милорад Анђелковић из оркестра Љубивоја Диковића и Ивана Папића, а најбољи бубњар је Милутин Неговановић из оркестра Ивана Јовановића.

Одлуку о победницима донео је стручни жири у саставу: Никола Мијајловић (професор трубе и соло трубач симфонијског оркестра РТС-а из Београда), Александар Арсић (професор трубе и

први трубач црногорског симфонијског оркестра са Цетиња) и Ирена Којовић (испед Туристичке организације из Крагујевца). „Јако сам задовољан организацијом, како је све протекло и овим путем се захваљујем директору Спортског центра. Такмичење је из године у годину на све вишем нивоу, а ове године су трубачи били баш добри. Показали су одређени квалитет, прошли су најбољи. Јако сам задовољан и надам се да се видимо и следеће године“, истакао је председник жирија Никола Мијајловић.

Сабораше су у ревијалном делу програма својим музицирањем разгалили оркестар браће Илић из Честоброднице (најбољи оркестар у категорији пионира на предтакмичењу младих оркестара у Пожеги) и дувачки оркестар Мирослава Ђунисијевића из Ариља (најбољег трубача у категорији омладинаца на предтакмичењу младих оркестара у Пожеги), а највећу пажњу посетилаца привукао је дефиле трубачких оркестара. Ово 45. саборовање на Златибору употпунио је концерт „Беца Фантастик“.

Д. Росић

Канцеларија за јавна улагања одобрила је општински Чајетина новчана средства у износу од 48,7 милиона динара која ће по спремљеном пројекту бити утрошена за реконструкцију зграде Основне школе „Димитрије Туцовић“ у Чајетини. Радови су почели, а рок за њихов завршетак је четири месеца.

Објекат матичне школе у Чајетини је прилично стар и захтева потпуну реконструкцију, па је из тог разлога општина Чајетина конкурисала код Канцеларије за јавна улагања. Новчана средства

Мирослав Ђокић

су одобрена, пројекат је урађен, а радови су у пуном јеку.

„Након реконструкције Основне школе „Миливоје Боровић“ у Шљивовици сада реконструирамо школу у Чајетини. Извођач радова је фирма „Експертуниверзал“ из Београда, а ми вршимо надзор. То је једна озбиљна реконструкција вредна 48. 700.000 динара. Извршиће се унутрашњи радови, електрорадови, заме-

Школа у Чајетини реконструкцијом добија нови изглед

на видео надзора, радиће се купатила, подови, зидови, мења се унутрашња и спољашња столарија, изолација објекта, фасада... Тако да ћемо добити једну савремену школу”, рекао је Мирослав Ђокић, просветни инспектор Општинске управе Чајетина.

За наредну годину је у плану и санација школске кухиње, монтажног објекта који је такође у лошем стању. Средства за реали-

зацију овог пројекта, који по речима директорке ОШ „Димитрије Туцовић“ Милке Васиљевић, успорава закон о реституцији, налазе се у фази израде.

„Санација кухиње је предвиђена за следећу школску годину. У приземљу овог објекта биће уређен простор за Дневни боравак за децу са сметњама у развоју „Зрачак“, док ће на спрату бити урађена савремена кухиња

која ће испуњавати прописе Хасап система”, истиче директорка.

ОШ „Димитрије Туцовић“ има два издвојена одељења, у Јабланици и на Златибору. Ови школски објекти су у солидном стању. Једино нерешено питање представља физкултурна сала на Златибору у коју је много уложено, а још увек није пуштена у функцију. Очекује се да ће овај објекат ускоро у потпуности бити завршен. **Д. Росић**

Измене у реализацији наставе током радова на ОШ „Димитрије Туцовић“

У матичном објекту Основне школе „Димитрије Туцовић“ у Чајетини у току су радови којима се у потпуности реконструираше школски објекат. У складу са таквим околностима, руководство школе и Наставничко веће договорили су се око начина реализације наставе на почетку нове школске године, уз сагласност надлежне Школске управе.

Ученици старијих разреда (од петог до осмог разреда) наставу ће похађати само у првој смени у

Милка Васиљевић

приземљу школе у Чајетини, док ће ученици млађих разреда (од првог до четвртог разреда) наставу похађати само у другој смени у простору средње Угоститељско-туристичке школе у Чајетини. Настава ће се одвијати према донесеној одлуци све док трају радови.

Новом начину функционисања рада школе прилагодиће се и издвојено одељење на Златибору, па ученици, такође, неће мењати смене, како је била досадашња пракса.

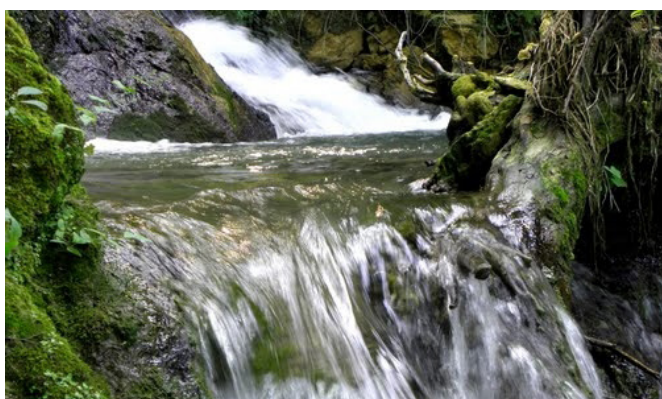
Ђачка кухиња у Чајетини у почетку неће радити, јер ће у трпезаријама бити смештен продужени боравак за ученике млађих разреда и Дневни боравак за децу са сметњама у развоју „Зрачак“. Родитељи и ученици могу пратити на сајту школе све благовремене информације, које ће се редовно ажурирати.

Директорка школе Милка Васиљевић истиче да је на првом месту безбедност ученика док трају радови, као и одржавање постојећег квалитета наставног процеса, и позива све родитеље и ученике да стрпљиво подрже овакву одлуку школе, јер је она заснована на добробити ученика. **М. Ј.**

Гостиље за туристе све привлачније

„Они који сада живе у великим градовима, уређеним државама и институцијама размишљају о здравом начину живота, враћању селу, враћању природи”, рекао Милан Стаматовић у Гостиљу отварајући девете „Илинданске спортске сусрете”

Ваза су Гостиљци били гостољубиви према гостима и путницима који су походили ове крајеве. Ко год је долазио имао је осећај као да се налази међу својим народом. Такви су Гостиљци били и остали. Па су онда све то лепо усавршили и почели да се баве туризмом. У целу ту причу додали су и спортске игре и тако ове године организовали девете по реду „Илинданске спортске сусрете”.

Присутним гостима и такмичарима прво се обратио председник општине Чајетина Милан Стаматовић и том приликом свечано отворио ово спортско надметање.

шедневни пансион. Приватни смештај, домаћа храна, богомдана природа, све је то у понуди, али и још много тога, напоменуо је Мирослав Туцовић председник Туристичког удружења Гостиље, и додао:

„Туристичко удружење Гостиље последњих осам година константно ради на уређењу Гостиља као сеоског локалитета, како би туристи који долазе на Златибор дошли и овде у наше крајеве да посете нашу најзначајнију локацију, а то је гостиљски водопад. Урадили смо све стазе до реке Кагушнице и ту има око 20 водопада и око 450 метара уређених стаза. Оно што смо урадили у Гостиљу то је

„*Туристичко удружење Гостиље већ годинама ради на унапређењу туризма и проширењу понуде*”

„Сви они који сада живе у великим градовима, уређеним државама и институцијама размишљају о здравом начину живота, враћању селу, враћању природи. То је једини и одржив пут и ја се вама захваљујем зато што подржавате ове наше напоре, што учествујете у оваквим манифестацијама. Врло брзо ћете се уверити да је ово будућност, да ово има шансу и перспективу, и ја вам у име општине Чајетина и у своје лично име честитам овај данашњи велики празник. Захваљујем се што сте дошли данас да овде одржимо ову средину, организујемо ова спортска такмичења и развијамо ове наше сеоске месне заједнице”, рекао је председник Стаматовић.

Туристичко удружење Гостиље већ годинама ради на унапређењу туризма и проширењу понуде. Евидентан је пораст броја гостију који долазе како на једнодневни излет, тако и на ви-

и базен који се налази одмах изнад спортских терена, који се напаја чистом изворском водом и у летњим врућинама туристи са Златибора долазе и овде налазе освежење. Туристичко удружење уз помоћ МЗ Гостиље и општине Чајетина већ девету годину заредом организује „Илинданске спортске сусрете”. То организујемо да би се народ враћао, као што сад видимо доста се народа вратило на своја вековна огњишта. Уз помоћ општине имају разне субвенције, тако да су се неки определили за сточарство, а све више и за туризам”.

Нема сумње да ће се и наредне године сви ови људи поново срести на истом месту, као и да ће бити и оних који ће по први пут упознати лепоте Гостиља. Уз добре људе увек иде и добро расположење, што госте наводи да изнова долазе и уживају у овом атрактивном туристичком локалитету. **Мирослав Весовић**

Енергетска пића могу озбиљно да угрозе здравље

„Када се млађем детету, које не пије ни кафу, дозволи да кроз енергетска пића унесе толику количину кофеина, то може да доведе до страшних срчаних проблема“, упозорава докторка Гордана Бојовић

Енергетска пића постала су део свакодневице младих. Одавно их не конзумирају само на журкама, у клубовима и дискотекама, већ и на школском одмору уз ужину. Одавно је познато да та пића нису здрава, али је и даље енигма у којој су мери опасна по здравље, нарочито ако се узимају свакодневно и у већој количини. Најпопуларнија енергетска пића су

Др Гордана Бојовић

она која се највише рекламирају, а популарна су код младих јер брзо и ефикасно отклањају умор, делују стимулативно, смањују стрес и потребу за сном. Због тога су омиљена и одраслим особама, запосленима и спортистима.

„Мислим да ни родитељи, а тек деца не схватају шта се налази у тим малим конзервама. То нису обични сокићи. Одређени део састава тих енергетских пића се уклапа у газирана пића, али

оно чега има више јесу састојци као што су: кофеин, шећер и таурини. Кофеин може да убрза рад срца, појача контракције срчаног мишића и крвни притисак. Таурин је присутан у енормним количинама, а његов утицај још увек није довољно познат. Претпоставља се да утиче на промену понашања, повећава активност, изазива поремећај моторике, што је последица његовог дејства на нивоу централног нервног система“, објашњава др Гордана Бојовић, начелница Опште медицине Дома здравља Чајетина.

Ако се пију у умереној количини, без икаквих додатака, енергетска пића не морају да оставе негативне последице. Међутим, проблем је што се најчешће комбинују са алкохолом и одређеним наркотицима. То уживање врло често оставља нежељене, углавном тешке и озбиљне последице.

„Врло често се дешава да млади попију енергетско пиће са алкохолом или неким наркотиком и дођу код нас у веома тешком стању. То може бити смртоносно јер доводи до тешких аритмија које могу довести до срчаног реста. Када се млађем детету, које не пије ни кафу, дозволи да унесе толику количину кофеина, то може да доведе до страшних срчаних проблема“, упозорава докторка Бојовић.

Родитељи нису свесни опасности па често и сами конзумирају ова пића. С тога им се скреће пажња да су веома штетна и за децу и за одрасле. Постоје бројни други начини за сигурније постизање залиха енергије у организму а то су: активан стил живота у комбинацији са довољно сна, избегавањем токсина и стреса, као и здрава исхрана.

Драгана Росић

Служба за трансфузију крви Опште болнице Ужице је у сарадњи са Црвеним крстом из Чајетине 23.августа у просторијама библиотеке организовала трећу по реду акцију добровољног давања крви у Чајетини. Имајући у виду да је у току сезона годишњих одмора и пољских радова, одзив је био довољавајући.

Служба за трансфузију крви Опште болнице Ужице организује годишње око 105 акција добровољног давања крви тако да су залихе углавном на оптималном нивоу. Чајетина је једна од општина у којима су акције успешне. Ипак, током летње сезоне је због годишњих од-

Акција давања крви у Чајетини

мора и радова на селу нешто слабији одзив давалаца, али запослени у трансфузији су задовољни јер залихе успевају да подмире потребе пацијената.

Оно што је битно истаћи јесте и то да су ове акције важне не само због крви потребне пацијентима, већ и због продуката из крви међу којима су понекад у дефициту тромбоцити.

На јесен се креће у организовање акција по школама када се давалаштво и подмлађује, јер се из Службе за трансфузију труде да укажу на важност добровољног давања крви. Међу планираним школама је и Средња Угоститељско-туристичка школа у Чајетини.

М. Р. Л.

У Доброселици откривен споменик ратницима

Потомци, дародавци, сељани прикупили средства за споменик који су на Велику Госпојину открили Милан Стаматовић и Миланко Јовановић

Свечано је на Велику Госпојину било у Доброселици, где је у центру села код сеоског дома и цркве старе два века откривен споменик ратницима страдалим у ослободилачким ратовима Србије од 1912. до 1918. године. На њему је укупно 79 имена доброселичких ратника из фамилија Марјановића, Пучијашевића, Јечменица, Дучића и других.

У присуству народа овог краја и гостију спомен-обележје су заједно открили Милан Стаматовић, председник општине Чајетина, и представник потомака доброселичких ратника Миланко Јовановић, власник предузећа „Диви“. Освећење овог великог и лепог споменика, чији је аутор Бранко Игњатовић, обавили су свештеници ужичке цркве. Као значајном дародавцу овом приликом је Миланку Јовановићу додељена захвалница Епархије жичке Српске православне цркве.

– И имена мојих дедова су на овом споменику, наше претке не заборављамо. Али нећемо стати на овој акцији. Настојаћемо да направимо и једну спомен-плочу за оне који су страдали у Другом светском рату. Овај организациони одбор треба да настави да ради, своју енергију да употреби како би се ово место развијало – рекао је Јовановић.

Нови споменик у Доброселици, откривен на Велику Госпојину када се овде од давнина одржавао сеоски вашар, подигнут је заједничким средствима многих приложника:

потомака ратника који су не само из Доброселице него и из Београда, Ужица и других места Србије, па и изван ње. Свако је према својим могућностима помогао да се сећање на ратнике заувек сачува.

Акцију за прикупљање средстава заједно су водили организациони одбор, месна заједница, црква, потомци. Јереј Јован Стојковић, парох доброселички, захваљивао се приложницима присутним на свечаности: – У Доброселици има око 100 кућа и из сваке је приложено за споменик. Дародавци су били и људи са стране пореклом из овог села, имамо четири велика приватника који су значајно помогли. Овде има и викендица, па су и туристи учествовали у акцији. Хвала свима – рекао је овај свештеник.

У име организационог одбора за подизање споменика говорио је Радиша Марјановић. Подсетио је да на чесми у центру села већ стоји спомен-плоча изгнулим ратницима, а њихова имена била су уписана у спомен-књизи која је у цркви. Сада та имена излазе из књиге на светло дана и постају видљива. – Потомци нису жалили лична средства, остварили смо намеру да наши преци не буду заборављени. Хвала и ужичком Народном музеју и Историјском архиву који су нам помогли. Настојаћемо да Доброселица поново буде што је била, а она је још пре Другог светског рата имала телефон, јаку задругу, своју штедионицу и друго – истакао је Радиша Марјановић.

З. В.

На самом крају „Златиборског културног лета“ гости и домаћини су имали прилику да на Краљевом тргу уживају у песми, игри, здравицама КУД „Гружа“. Овај ансамбл младих који је дошао из срца Шумадије извео је сплет игара из централне Србије, али се на посебан начин захвалио и домаћинима говорећи, поред стихова својих песника, и поезију писаца са ових простора.

Млади из првог ансамбла КУД „Гружа“ имали су прилику да гостују у Украјини, Шпанији, Македонији и другим земљама широм Европе. Победници су регионалне Шумадијско-поморавске смотре, а њихова певачка група је била друга на државном првенству које је одржано у Приликама код

Гружански дар Златибору

Концерт КУД „Гружа“ на Краљевом тргу у оквиру сарадње општина Кнић и Чајетина

Ивањице. Прилику да се покажу и докажу добили су и најмлађи чланови овог КУД-а, а једно од гостовања било је на Златибору, у

општини са којом дуго низ година негују лепо пријатељство.

Концерт КУД „Гружа“ део је сарадње општина Кнић и Чајетина.

О културним дешавањима посебно се стара Удружење за неговоње традиције и пријатељства ових општина.

„Општина Чајетина је омогућила једној сеоској школици из Груже, тачније из Пајсевића, да овде проведе рекреативну наставу, што је деци остало у дивном сећању. Наравно, развили смо културна дешавања на свим нивоима и успели да сачувамо ликовну колонију, да промовишемо стихове свих ваших златиборских песника. То више нису песници и сликари на платну, то су наши драги пријатељи који нам радо долазе и код којих ми долазимо“, казала је Наташа Вукојичић Живановић, уметнички руководилац КУД „Гружа“.

М. Р. А.

Љубиш траје пет и по векова

Смешћено међу брдима на југоисточној страни Златибора, село Љубиш помиње се још од 1476. године. Чувено је од давнина по умним и оштреситим људима, чуварима џушева гербенцијама, сеоској оштини, воденој

сирџари. У модерно време по успешној задрузи, добрим грађевинцима, рибњацима пастрмке, великану српске хидротехнике Пећинару, генералу Крсти Смљанићу, јеснику Златибора Ршуму, мнојима омиљеној Бошковој

води... И по познатим фамилијама и добрим домаћинима, увек одлучним да, ујкос свему, овде поносно ојстају. Ошуда њихова окуљања и манифестације, да село живи и још дуго траје.

„Дани пастрмке“ улепшали лето у Љубишу

Манифестацију отворио председник општине Милан Стаматовић, а Љубивоје Ршумовић позвао Љубишане из градова и света да дођу у завичај

Љубиш није обично село, већ село са забавом. Од купалишта и речних плажа, етно ресторана и домаће кухиње и све то зачињено „Данима пастрмке“, манифестацијом која је већ увелико постала традиција. Сјате се на њу људи са свих страна, што гостију домаћих и страних, комшија из околних села. Буде ту и песме, игре, занимација разних. Својски се потруде Љубишани да угосте госте. Јер и пастрмка је добила своје дане, тако да су „Дани пастрмке“, одржани 5. августа, били већ четврти по реду. И све

је то лепо уврћено у туристичку понуду, а зарад дружења, уз добру трпезу и богат културно-уметнички програм са такмичењем у традиционалним спортским дисциплинама нашег краја.

Присутнима се обратио и манифестацију свечано отворио Милан Стаматовић, председник општине Чајетина речима: „Поштовани Љубишани, гости, такмичари, који сте дошли данас да помогнете напорима Савета месне заједнице Љубиш да одржимо нашу српску традицију, нашу производњу, нашу традиционал-

ну храну. Јесте да мало Љубиш одудара од традиције сувомеснатих производа, али морамо да покажемо да имамо и ову другу врсту гастрономске понуде, да имамо здраву речну златиборску пастрмку. Хоћемо да сачувамо златиборска села, да унапредимо квалитет живота у златиборским селима, а општина Чајетина је већ данас једна од најуспешнијих локалних самоуправа у Србији. Трудимо се да равномерно развијамо све сеоске месне заједнице и да улажемо у инфраструктуру, а то је најосновније и

најпотребније у селима, да потом помогнемо и другим садржајима да млади људи овде остану“.

Да Љубиш остане у Љубишу

Живот у овом селу се, уз поједине повратнике, мења на боље, а у правцу туризма, сточарства, производње органске хране, углавном кромпира и шаргарепе. Све је то лепо зачињено „Данима пастрмке“ са поруком да Љубиш остане у Љубишу, да не напуштамо своја огњишта, а они који су отишли да увек, ако желе, могу да се врате. Човек по коме се препознају и Љубиш и Златибор је Љубивоје Ршумовић, који се такође обатио присутнима:

„Помаже Бог! Ја могу само да потпишем оно што је Милан рекао и што вас вероватно више интересује него ово чиме се ја бавим. Сад кад се сетим детињства у Љубишу, а у вези са овом вашом манифестацијом која се лепо зове „пастрмијада“, „пастрмкијада“, сећам се да смо ми на руке ловили пастрмку у Љубишници. Наравно то је после многим од нас прешло у навику, да рибе ловимо „наруку“, што је добро. Предла-

У породици Терзић, која броји 13 чланова, сложено живе три генерације и од пољопривреде имају довољно за живот

И на селу може лепо да се живи

Надалеко познат по поштемим и вредним људима, а у последње време по туризму и калифорнијској пастрмци, Љубиш је село чије се становништво углавном бави пољопривредом. У ранијем периоду велики број људи се бавио грађевинарством, кад је у Љубишу било више становништва. Миграција у градове, одлазак девојака и велики број нежења учинили су своје. Смањо се број житеља, од некадашње три школе данас је остала једна у којој наставу похађа тек нешто око тридесет ђака из три села: Љубиша, Беле Реке и Гостиља.

Један од светлих примера што се останка села тиче је породица Терзић из Доњег Љубиша, која броји 13 чланова. У породичној задрузи живе браћа Срећко и Бранко са супругама, децом и родитељима који су носиоци овог домаћинства. У породици живи седморо деце узроста од две до 20 година. Најстарија Катарина студира грађевински факултет у Краљеву, а најмлађа је Ружица. Породица се традиционално бави пољопривредом и грађевинарством. Неколико претходних генерација су били зидари познати од Нове Вароши до Ариља и Косјерића, тако да су и

„Изградњом асфалтних путева и инфраструктуре општина је допринела бољим условима живота на селу, па бих позвао људе који су се одселили да размисле о повратку у Љубиш“, каже Срећко Терзић

браћа учила зидарски занат од оца, да би се касније преоријентисали на нискоградњу: изградња путева, плацева, разних ископа итд. То и пољопривреда су основни извори прихода. Након средње школе један временски период радили су у Ужицу у приватној фирми, да би 2002. године напустили посао и вратили се у село.

„И поред добрих услова које смо имали на послу у граду, одлучили смо да се вратимо у родни Љубиш где смо наставили традицију предака“, започиње разговор старији брат Срећко. „У домаћинству се бавимо сточарством, имамо четири краве, 20 оваца и десет коза, свиње, кокошке, и тако даље. Бавимо

се још и производњом малине на површини од 30 ари. Имамо преко 200 стабала шљиве, тако да печемо и ракију, а имамо и 20 кошница пчела. Све ово је довољно за живот наше породице“, објашњава Срећко.

И поред тога што у породици живе три генерације, чланови се добро слажу.

„Сточарством се највише баве родитељи, а унуци им помажу. Брат и ја највише радимо грађевинске послове“, прича нам млађи Бранко. „Док једна од жена остаје у кући да спрема храну, друга са децом одлази на пољопривредне послове. Сви знамо свој посао, добро се организујемо и договарамо“, завршава Бранко.

Слога је најважнија да би једна кућа опстала, а Терзићи управо то и имају. Љубав коју су њихови родитељи пренели на њих, данас они преносе на своју децу. Они су пример да и на селу може лепо да се живи.

„Изградњом асфалтних путева и остале инфраструктуре општина је значајно допринела бољим условима живота на селу, па бих позвао људе који су се одселили да размисле о повратку у Љубиш“, завршава причу Срећко.

М. Весовић

жем да се село Љубиш не одсели у град, да покушамо да доселимо Љубишане из света и Љубишане из градова да дођу у Љубиш, да овде направимо неку лепу атмосферу. Да направимо нешто за људе који ће долазити у Љубиш и увек говорити као што и сад говоре да нису знали да је овако лепо овде. Зато је врло важно за све нас који сте одавде и који сте дошли овде и видели ове лепоте, да ширите глас о Љубишу“.

Задовољни и гости и домаћини

Такмичари су били на висини задатка, ведрог духа и доброг расположења. Свако је рибу спремао на свој начин, уз декорацију или

бело вино. Жири на челу са Бојаном Божанић донео је одлуку да је најбољу и најјукснију пастрмку припремила Милка Пајовић из Ивањице.

„Учествујем већ пети пут на овој манифестацији. Нисам по струци угоститељски радник, али се бавим овом лепом актив-

ношћу из хобија и кувам за моје пријатеље, за моју децу. Имамо велику публику. Прошле године сам освојила друго место, а ове године прво, вероватно заслужено. Тајне нема неке велике, битно је само кувати срцем“, рекла је Милка.

Најуспешнији у припремању

рибље чорбе био је Александар Лазовић из Београда, а награде је уручио Арсен Бурић, заменик председника општине Чајетина.

Организатори ове манифестације су Удружење произвођача калифорнијске пастрмке „Љубишка пастрмка“ и Месна заједница Љубиш. Покровитељи су општина Чајетина, ТО Златибор, СЦ Чајетина, Златиборски еко аграр и ресторан „Овал“.

Очигледно је да су и гости и домаћини били задовољни целодневним програмом. Уз добру забаву и дружење, Љубишани су оправдали поверење са позивом да се видимо и догодине. Љубиш је увек био гарант добре забаве.

Мирослав Весовић

Век од страшног помора због шпанске грознице на Златибору

Пише: Милан Р. Ђенић

Шпанска грозница или шпански грип, *virus influenzae A (H1N1)*, била је једна од најсмртоноснијих пандемија у историји човечанства. Појавила се у задњој години Великог рата и у три таласа обишла земљину куглу, одневши двадесет милиона људских живота. Први удар стиже у пролеће 1918. године, други у јесен исте године, а трећи наредне зиме. Због ратних прилика и слабе евиденције, жариште болести није било могуће утврдити, али се претпоставља да се јавила у САД, а да су је шпански морнари пренели у Европу по којима је добила име. Становништво Златибора страдало је током другог таласа, од почетка октобра до краја новембра 1918. године.

Све жртве ове тешке болести сурово су патиле. Неколико сати након првих симптома јављали су се екстремни умор, јака грозница и главобоља, а затим би болесници помодрели. Имали су тако јак кашаљ да су поје-

дини покидали трбушне мишиће. Крв и пена навирали су из уста и носа, некимима је крв текла из ушију, повраћали су, нису контролисали понашање и мокрење. Смрт су проузроковале тешке плућне компликације у смислу хеморалгичних пнеумонија, изазваних секундарном бактеријском инфекцијом. За разлику од осталих болести, код којих понајвише страдају деца и старије особе, овде је смртност била највећа међу људима у напону снаге, у животном добу од 20-40 година.

Много се умирало

Пандемија се на Златибору јавља почетком октобра 1918. године и траје мање од два месеца, остављајући за собом помор. Из матичних књига умрлих види се да је почела у западним селима, одакле је преко овог подручја прешла попут какве водене или ватрене стихије. За собом је оставила преко хиљаду свежих гробова, стотине заувек угашених домова, хиљаде сирочади и исто толико унесрећених родитеља. У летопису негбинске цркве

Др Иро Гутман

свештеник Ђорђе Поповић забележио је један невероватан податак. Током овог рата, због страдања војних обвезника, умирања народа од глади и пандемија колере и шпанске грознице, у овој парохији заувек се угашило 40 огњишта. Већина је нестајала баш у новембру 1918. године.

За народ Златибора новембар 1918. године био је најтрагичнији период не само током ове пандемије, већ у читавом ратном периоду. Прота Милан Смиљанић, у матичној књизи умрлих си-

рогојнске цркве дао је потресан опис овог помора. Њему се нема шта додати: "Црни дани црњи од овог мастила задесили су ових дана нашу околину. Завладала је заразна болест такозвана шпанска грозница. Ова је зараза тако брзо узела маха да су целе фамилије лежале болесне, а да нико није био здрав, да нико није имао болесницима додати воде или подложити пећ. Умирало је много. Понегде су мртви лежали заједно са болеснима по три до четири дана, јер није имао ко да их сахрани. Често су жене саме копале раке и сахрањивале. У једну раку двоје – троје је закопавано... Многи после престанка олује, нису више видели сунца. Понеке су куће сасвим опустеле. Пошто има много мртвих, а ова ми је књига мала почех овака рубрике на двоје раздвајати, да би сви у овај протокол могли стати".

По сеоским гробљима свакодневно су људи, негде само жене, копали раке, вршили сахране умрлих или давали разне парастосе. Породице су више времена проводиле по гробљима него у својим домовима. Свештеници нису стизали да одмах одрже опело, тек после неколико дана ишли су по засеоцима и вршили групне обреде, а по казивању укућана, покојници су тада уношени у матичке протоколе умрлих. И тако од гробља до гробља, без одмора радили су скоро два месеца.

Помоћ аустроугарског лекара

Свака смрт је била једна тужна људска судбина, а све су биле трагичне на свој начин. Рајка Терзић из Криве Реке, била је удата у Никојевиће, у самртним боловима, родила је дете. Мајка је убрзо умрла, а новорођенче је остало у животу. Драги-

Др Кослаши пелцује становништво Чајетине

ња Јанковић (26), удата у Трнавну, дошла је у Гостиље да обиђе болесну сестру Дивну Ђедовић, али се и она одмах разболела. Никаква нега, никакви лекови нису им помогли, сестре близнакиње умрле су истог дана, 17. новембра.

Лекар аустријских снага Иро Гутман, читаво време окупације свесрдно је помагао становништву, вршио прегледе, давао савете, поклањао лекове, али те јесени страшни помор нико није могао спречити, па ни др Гутман. Није могао спречити ни страшну трагедију мале фамилије Нинчић из Бранежаца. За само месец дана умрло им је четрнаест укућана, док је само из дома Недељка Нинчића, бившег председника чајетинске општине, за седам дана сахрањено седам чланове задруге.

Сурову судбину доживео је дом Рада Љубојевића из Сирогојна. Тешка болест свалила је у постеле сву чељад. Леже у дубокој агонији. Једни другима не могу помоћи, ни чашу воде додати, а температура их слама. Да бар неко може доћи да пећ подложи. Али спаса ниоткуд, нема ни од комшија, свако се забавио о својој несрећи. После неколико дана смрт побеђује. Раде и његова супруга Милосава умиру 19. новембра, поред мртвих родитеља млађа кћерка Миленка (15) у најтежим мукама бори се још два дана, а старија Милева (19) један дан дуже. Заједно су сахрањени тек 23. новембра.

Пандемија однела 1.033 живота

Тужне судбине, заправо тешке трагедије доживеле су многе породице по златиборским селима. Даници Гојковић из Сјеништа за четири дана умрли су супруг Радосав, син Десимир (5) и кћер Радивојка (2), а Раденку Милићу из Буређе 6. и 7. новембра преминули су супруга Перка и синови Радосав (8) и Велиша (7). Вероватно нејтежу породичну трагедију у

овом делу Златибора доживео је Милоје Чубрак из Љубиша коме је од 20. до 28. новембра умрло четворо деце, Миладин (7), Милош (14), Десимир (16) и Винка (11)...Могу се овако разне несреће набрајати у недоглед.

Ово је други ратни помор златиборског становништва. За непуну два месеца, на овој малој територији, болест је покосила преко хиљаду особа. По општинама стање је било следеће: Чајетина 93, Крива Река 43, Рожанство 44, Сирогојно 67, Шљивовица 52, Кремна 115, Мокра Гора 73, Драглица 59, Негбина 65, Љубиш 48, Гостиље 50 и Добросица 66, укупно 775. Недостају подаци за Белу Реку, Јасеново, Јабланицу и Семегњево и за села Жељине и Дренову из општине Сирогојно. Претпоставимо да су и ова села имала најмањи број умрлих, по 44 као и Крива Река, долази се до податка да је ова пандемија однела 1.033 живота.

Слобода дочекана тихо

Слично пролећу 1915. године, када је тифус харао овим крајем, и сада се гасе многа огњишта. У многим колибама овладала је гробна тишина, нема ни дечјег плача, ни радосног смеха. А баш тих дана дошла је слобода. Стигла у свако село, ушла у сваки дом да покида ланце ропства и ослободи сужње, да им залечи ране и утеши душу. Дочекана је некако тихо, готово равнодушно, без велике помпе и одушевљења како то обично бива у таквим приликама.

А како је и могло другачије? Зар су се могли очекивати бурни изливи емоција од очева у црним кошуљама, зараслих у браде у знак велике жалости, од мајки утонулих у дубоку црнину, од породица на чијим су се колибама виорили црни барјаци, чије су очи остале без суза, душе без емоција, а ране на срцу тек отворене. Како да се веселе људи који у земљу положише радост и срећу, наду и будућност.

Спомен парк на Торнику за сећање на погинуле у НАТО бомбардовању

Како би се сачувала успомена на цивилне жртве НАТО бомбардовања Миланка Савића (1974), Радоја Марјановића (1965) и Недељка Урошевића (1968), које су НАТО агресори лишили живота у раним јутарњим сатима 8. априла 1999. године, на Торнику је откривен спомен парк. Опело погинулима одржао је јереј Јован Стојковић, који се потом обратио присутнима:

„Наша дужност је да их сећамо, не само годину дана, не само 8. априла, не само 1. августа, већ када год смо у могућности. Треба увек да се сећамо наших бораца који су своје животе положили за отаџбину“.

Спомен парк подигнут је на иницијативу породица настрадалих и Удружења ратних ветерана општине Чајетина, уз подршку СБ „Чигота“, ЈП „Србијашуме“, Ски центра

„Торник“, КЈП „Златибор“ и општине Чајетина.

Захвалнице свима који су помогли да се изгради спомен парк уручио је Александар Лазовић, председник Удружења ратних ветерана општине Чајетина, који је између осталог рекао:

„Поставља се питање због чега су ови људи изгинули? Служењем помена жели се показати жаљење због тога и саосећање са болом свих оних који су своје најмилије изгубили у овом рату. Као што смо славили јунаке из Првог и Другог српског устанка, јунаке из Првог и Другог светског рата, тако ћемо славити јунаке који падоше и погинуше у овом последњем рату, за нашу отаџбину, за нашу Србију“, истакао је Лазовић.

У оквиру церемоније отварања спомен парка положени су венци у спомен палим херојима.

Д. Росић

Вања Булић: Ја сам Београђанин и Златиборац

„Једва чекам завршетак радова на гондоли, јер завидим птицама које из горње перспективе уживају у Златибору”, каже познати новинар и писац, који је цео роман „Лепа села лепо горе” написао 1995. на златној планини

Вања Булић, новинар и писац, за себе каже: „Ја сам Београђанин и Златиборац”. С правом, јер у Београду живи, а готово три месеца годишње проводи на Златибору, у кући коју је његов отац Душан направио 1974. године.

Писао је Вања за готово све престижне новине бивше Југославије, а врхунцем своје новинарске каријере сматра рад у часопису „Дуга”. Снимио је више од три хиљаде једносатних ТВ емисија: његова емисија „Бисери” 20 година је приказивана и сматра се једним од најдугочевнијих ТВ остварења. Сценариста је три ТВ серије, два филма, написао је три позоришна комада, 12 романа, четири збирке прича и пет монографија глумца који су добијали најпрестижнију филмску награду „Павле Вуисић”. Поразговарали смо с Вањом за „Златиборске вести”:

◆ Какав је био ваш први сусрет са Златибором?

– Сећам се маказама којим су се прашњиви аутобуси пробијали ка Дурмитору, завичају мога оца. Аутобус је правио паузу у ресторану који се налазио на месту на коме се данас налази пошта. Ту се јела гибаница, качамак и кисело млеко. Моја мајка је радила у „Плануму”, па сам као студент долазио у одмаралиште радника тог предузећа, које се налази преко пута хотела „Палисад”. Тада сам постао зависник од Златибора, а када је мој отац направио кућу у насељу Караула, пре готово пола века, добио сам свој нови дом у коме су моја деца, док су одрасла, проводила по пет месеци.

◆ Колико је Златибор био инспирација у послу којим се бавите?

– Једно време су у Београду мислили да сам дописник више новина са Златибора. Радио сам ин-

тервјуе са познатим личностима, које су одседале у „Палисаду”, а писао сам и о Златиборцима. Мој омиљени јунак је био Радосав Аврамовић Грба, који се са Торника сваког дана спуштао до Краљеве Воде на својој кобили Брњи. Многи малишани су први пут осетили чари јахања захваљујући Грби и Брњи. Све моје књиге су делом писане на Златибору, а цео роман „Лепа села лепо горе” написан је у лето 1995. на Златибору. Писао сам деведесетих година у „Дуги” о Златибору и архитектонском нреду који прети да уружи једну од најлепших српских планина. Сећам се једног наслова „Ко убија златну планину”.

◆ Поменули сте „Лепа села лепо горе”. Како је настао трај филм?

– И причу о том догађају у једном тунелу на путу Фоча–Горажде чуо сам на Златибору, од господина Василића, који је тада радио у „Винерброкеру”. И он има кућу на Златибору. Испричао ми је да је момке, стварне учеснике драме у тунелу, пре одласка на ратиште фотографисао један ужички фотограф. Отишао сам у његову фотографску радњу и добио фотографије, а Василић ме упутио у ужичку болницу

у којој је тада био Слађан Симић, момак из тунела, кога у филму тумачи Драган Бјелогрлић. Након тог разговора написао сам сценарио за филм, који су касније надградили Срђан Драгојевић, Биљана Максић и Никола Пејаковић.

◆ Ваш последњи роман „Душанова клетва” откад се појавио пре два и по месеца стално је међу најчитанијим књигама. Како сте из новинарства искорачили ка литератури?

– Први тираж „Душанове клетве” био је десет хиљада примерака, а пре неколико дана је штампано четврто издање од три хиљаде примерака. Ја сам један од новинара-срећника који је доживео златно време аналитичког новинарства када су писане репортаже у којима су новинари, ако су имали тај дар, могли да покажу и литерарну црту. Данас постоје новине које се баве искључиво информацијама или искључиво дезинформацијама, то јест лажима. Читаоцима који то нису схватили заиста је тешко да се снађу и разумеју стварност.

◆ У књизи „Симеонов печат” помињете Мачкат и тамошњу цркву. Узредно по-

мињање или прича с разлогом?

– У тој цркви сам, откад сам узан за Златибор, увек био учесник Божића, на Бадње вече. У тој цркви сам се крстио, а ту се крстио и мој најстарији син Душан. Поп Раде, који је сада у пензији, причао ми је историјат те цркве и посебно о периоду када су туда пролазили протерани богумили. Многи од њих су ту и оставили кости. Када је грађан парохиски дом поред цркве, булдожер је ископавао и кости, као доказ ове приче. У порти цркве се налазе стећци, гробна обележја богумила. Према једном предању Мачкат је тада добио име. Име је склопљено од две српске речи – мач и кат. Данас реч кат користе Хрвати, а ми смо задржали – спрат. Предање каже да су ту убијани богумили као изгнаници на путу ка Босни, који су проповедали, како се тада говорило, „погану веру”. Клекну, наредба – мач, следи слој земље уз наредбу – кат, па опет – мач... Страшна прича о једном времену. Али, ваља знати историјске околности у којима се то догађало. Богумили су у вучјим временима били против државног устројства, против ауторитета влада-ра, против ношења оружја..

◆ Шта тренутно радите?

– Уживам на Златибору! Пишем монодраму за Мину Лазаревић и скицирам нови роман са радним насловом „Савин осветник”. Одласком у пензију добио сам на поклон осам сати дневно, јер не морам да седим у редакцији, а наставио сам да се бавим истим послом. Тренутно иду репризе мојих емисија „После ручка”, па долазим у смешну ситуацију да људима објашњавам како нисам у исто време на Златибору и у Београду, што би променило законе физике. Једва чекам завршетак радова на гондоли, јер завидим птицама које из горње перспективе уживају у Златибору.

Мирослав Весовић

Позив читаоцима

Позивамо све који имају занимљиве анегдоте, пошалице, кратке смешне приче из наше свакодневице, шале, вицеве и друге облике ерског хумора да их за рубрику „Ерска народна ризница“ нашег листа пошаљу на мејл адресу библиотеке „Љубиша Р. Ђенић“ из Чајетине ljbisardjenic@mts.rs и потпишу именом и презименом.

Најбоље прилоге објавићемо у „Златиборским вестима“, а необјављени биће читани у програму манифестације „Летњи улични ерски кабаре“.

Ми испејлао, а ја ојрао

Облејлао један млађи Ера око једне лепе заводљиве младице. Довијао се на разне начине како би је освојио. Једног дана она га позва да дође код ње кући, јер јој је муж на службеном путовању. Она га замоли да јој помогне око њене веша. Пошло се за љубав чине и веће ствари, Ера дохвати њену, па је испејлао, испејлао и добро се ознојио. Најослејку, неко поче лупајући на врати. Жена повика:

– Он је! Муж! Бежи кроз прозор!
И удварај шмуће.

После неколико дана хвали се Ера свом друћару како се спријатељио са једном лејом младом женом колико да јој је чак испејлао веш...Изненађени спријатељ рече:
– Па што си ти испејлао оно што сам ја ојрао, ђаво те однео!

Развод

Недавно, за време туристичке сезоне, главна улица у Чајетини била је закрчена разним моторним возилима. У тој гужви, ко зна из којег села се овде спустио, нашао се и један Ера са својом кобилицом.

Један шофер из камiona, желећи да се нашао са Ером, ухвати га:

– Еро, куд си ишао са женом?

На то му Ера одговори:

– Вала спријатељу, ишао сам да се разведем, јер је синоћ сивала са шофером!

Дрмитивно имитовање

После рата у златиборска села почео је продирајући нови жаргон који је омладина доносила из града. Већином су нови изрази, којима је требало доказати лепе манире, били неумесно употребљавани.

На једном сеоском ваљару, кад је завршено коло, младић-коловођа оклопи се девојци која је ишла до њега и захвали речима:

– Хвала на имитовању!

Девојка брзо одговори:

– Нема везе, што је било само дрмитивно.

Ерске пословице

- Лакше је држати јовор него мошкуну
- Лакше је одржати јовор него реч
- Мудар је онај који уме бити и луд и паметан
- Паметан мисли што јовори, а луд јовори што мисли
- Лош је миш који само једну рупу има
- Пре буде од доброг зло него од злог добро
- Кад вук поједе чобанина, онда је и вук сит и овце су на броју
- Кола се одмарају зими, санке лећи, коњ и човек никада
- И без ишла може да сване

Закључи у друћу ноћес

Дошао Ера бирач код својег посланика прошле Милана Смиљанића, да га замоли да му сврши неку ствар у Београду.

Проша Милан извади ноћес и поче да бележи. На то ће Ера:

– Слушај прошле, ако имаш какав друћу ноћес да у њега забележиш. У тај си два пушта ову исту ствар бележи, па не би никакве вајде.

Акварелиста из равнице веран Златибору

Галерију „Чигота“ на Златибору прве недеље августа красила су дела Јанка Лаца, сликара из Зрењанина. Поводом обележавања два јубилеја, свог 70. рођендана и 25 година бављења акварелом, Јанко Лацо је у родном Зрењанину уприличио изложбу својих радова, па је пожелео да овај важан јубилеј прослави и на Златибору, где излаже дуги низ година.

„На Златибору сам први пут био 2001. године. Често сам позиван на колоније код Илије Јелисијевића у Криву Реку, где сам имао среће да

Јанко Лацо

се дружим са Ђорђем Станићем, Драганом Тасићем, Владаном Терзићем, али и са по којним Божом Ковачевићем. Упознао сам и песника Слободана Ристовића, који је једном приликом гостовао на отворању изложбе овде у Галерији „Чиготе“, каже Лацо. Овај уметник је члан Међународног удружења акварелиста и почасни члан међународне Академије наука и уметности у Будимпешти. Самостално је излагао у Србији, Холандији, Мађарској, Украјини, Немачкој, Словачкој, Чешкој

и Аустрији. Добитник је десетак награда, признања и диплома у земљи и иностранству. Претежно слика акварел којим природу представља у безброј различитих облика.

Своја дела је излагао на само-

сталним изложбама у Ваљеву, Новом Саду, Зрењанину и другим местима у Србији и у иностранству. До сада је учествовао на 60 колективних изложби, као и на више од 100 ликовних колонија. **Д. Р.**

Ведар дух Летњег уличног ерског кабареа

„Дошло је време да и лежећи полицајац мора да се учлани у странку ако неће да изгуби посао“, један је од афоризама првонаграђеног афористичара Бојана Љубеновића

Са циљем да оплемени и употпуни културна збивања и туристичку понуду Златибора и Чајетине те очува и промовише вредности ерског духа, библиотека „Љубиша Р. Ђењић“ организовала је 11. Летњи улични ерски кабаре. Присутни су имали прилику да уживају у колажном програму који је због нестабилног времена овога пута одржан у просторијама овог читалишта. Уз библиотеку „Љубиша Р. Ђењић“, као главног организатора, Туристичка организација је суорганизатор манифестације која се одржавала под покровитељством општине Чајетина.

Прве кабаретске вечери објављени су резултати конкурса за „Афористичара године“. На конкурс се овога пута јавило 84 афористичара из Србије, Црне Горе, Хрватске, Босне и Херцеговине и Републике Српске са око 1.700 афоризама. Жири је донео следећу одлуку:

Прву награду, петодневни боравак за две особе у апартману Туристичке организације Златибор, освојио је Бојан Љубеновић из Београда. „Награде су један леп

подстицај за даље и доказ да се то што радите људима допада, али и пружа осећај да сте погодили тему, даје вам неки елан и ветар у леђа да наставите даље“, каже Љубеновић. Ово су неки од његових победничких афоризама:

„Дошло је време да и лежећи полицајац мора да се учлани у странку, ако неће да изгуби посао.“

„Синоћ смо славили 20 година машуре. Од целога одељења само разредни ради.“

Другу награду, продужен викенд за две особе у коначима Музеја на отвореном „Старо село“ Сирогојно, добио је Нинус Несторовић из Новог Сада, који је био спречен да присуствује овој додели награда. Трећа награда, викенд за две особе у хотелу „Ирис“

на Златибору, припала је Марини Аристо Марковић из Ниша.

„На конкурс за афоризме учествовала сам и 2012. године и била добитник треће награде, тако да је овај догађај изузетно значајан за мене, јер сам захваљујући њему почела да се бавим афористиком. Овогодишња награда ме је такође обрадовала“, каже ова млада афористичарка, чији су афоризми:

„Извештај је поштин шшо се лажи шиче.“

„Ми смо дилер у региону. Продајемо све.“

Прве кабаретске вечери публика је имала прилику да погледа филм „Смешна страна Златибора“, који обрађује ерске анегдоте, шале и хумор које чајетинска библио-

тека годинама прикупља на подручју Златибора.

„Основ и оквир тог нашег дешавања је наш специфични ерски хумор, који се може дефинисати као стање духа једног народа, његов специфични израз. Хумор је део свакодневног живота људи и управо осликава менталитет и карактер становништва који га ствара. А, становништво златиборске регије има један посебан смисао за хумористику, за комичну досетку, што се сматра највећим видом интелектуалности“, рекла је Снежана Ђењић, директорка библиотеке и иницијатор организовања ове, сада већ традиционалне манифестације.

За добру атмосферу ове године постарао се Београдски дикси бенд, а исте вечери изведена је представа „Тетка“ у режији Биљане Здравковић. Друге кабаретске вечери програм је одржан на Краљевом тргу на Златибору, а обележио га је наступ глумца Владана и Кристине Савић у представи „У чему је проблем, народе мој“. Забава је настављена у ведром духу, уз музику за плес.

Драгана Росић

Простор Музеја „Старо село“ у Сирогојну био је одлично место за концерт Биљане Крстић и оркестра „Бистрик“. Позната група извођача наступила је поводом Дана музеја и музејске славе Огњене Марије, а за Биљу Крстић је ово била прилика да поново посети Златибор који обожава.

Посетиоци су у окружењу природе и старе архитектуре још боље могли да доживе енергију састава који од 2001. године изводи традиционалну балканску музику. Претходни пут су у Сирогојну наступали на почетку заједничке каријере, а иако је грмљавина претила да ће невреме покварити концерт, до плуска није дошло.

„Јединствен осећај у амбијенту који одговара овоме што радимо, музици коју обрађујемо. Традиционалне песме и јесу за овај простор. Било је много лепо, више као приватна журка, било је и наших пријатеља који тренутно овде летују. Људи су певали и ја сам презадовољна. Искрено, не могу да верујем да је прошло толико година, леп је повод и ту смо сви да мало прославимо ову светковину, допринесемо овим нашим програмом да се људи мало развеселе. Данас смо били под сводом овде и видели сте да није ни падала киша, почела је али је стала, а то је познато за Бистрик“, рекла је Биља Крстић.

Она каже да обожава Злати-

Биља Крстић обожава Златибор

Концерт Биљане Крстић у Музеју „Старо село“ у Сирогојну

бор, раније је проводила доста времена на овој планини, али последњих година не стиже да дође због обавеза. „Раније сам баш често долазила, али морам да признам да последњих неколико година нисам била на Златибору. Не зато што не волим, напротив, обожавам Златибор, али некако преко лета највише радимо ове фестивале, зими никако да се организујем,

увер ми је то као неки проблем, буду снегови. Али свакако су и Сирогојно и Златибор били моја главна одредница док су ми деца била мала, тада смо овде проводили по месец-два“, каже некадашња чланица састава „Сунцокрет“, „Рани мраз“ и поп певачица, па додаје да јој се на Златибору пре свега допада природа и љубазност људи, особља које овде ради.

Биља Крстић и оркестар „Бистрик“ недавно су објавили пети албум под називом „Свод“ за енглеску издавачку кућу „Арк мјузик“ из Лондона и задовољни су како публика, углавном иностранна, реагује. У наредном периоду наступају на Охрид, Фрушкој Гори, Љубичеву, Скопљу, Солуну, а за 9. новембар, на рођендан Биље Крстић заказан је концерт у „Комбанк арени“. **М. Ј.**

У Трнави одржана 26. ликовна колонија

У првој половини августа у Трнави је одржана 26. по реду ликовна колонија „Трнава - Владимир Митровић“. На колонији је учествовало 11 уметника из Београда, Новог Пазара, Крагујевца, Ужица и Чајетине: Томо Поповић, Снежана Поповић, Радомир Верговић, Драган Димић, Видан Николић, Веселин Нишавић, Данијела Миловановић, Андријана Андријашевић, Ђорђе Станић, Љуба Митровић и Андријана Ђењић.

Ово је била већ трећа година како се колонија одржавала без њеног идејног творца и оснивача, уметника Влада Митровића. У садашњем времену а на простору Тржаве, где физичко присуство уметника Владими-

ра Митровића недостаје, чини се како га упркос томе његове камене птице, његове слике, пријатељи сликари, породица пре свега, чине свеприсутним. Окупљени уметници стварали су у окружењу дома Митровића и лепотама села Тржаве, а утис-

ци су, као и увек, изузетни. Организатори догађаја били су Спортски центар Чајетина, Туристичка организација Златибор и атеље „Трнава“.

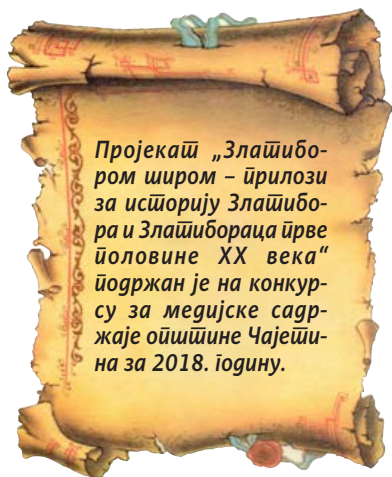
У име Спортског центра Чајетина Горица Станић је изјавила: „Ликовне колоније не само

да су важан део наше културне стварности, него више од многих културно-уметничких садржаја испољавају континуитет, и то дужи од 100 година. Међу бројним ликовним колонијама посебну пажњу привлачи ова у Трнави, одржана 26. пут. За све ове године трајања колонија је окупила преко 300 уметника из земље и иностранства. Њихова дела доспела су до многих делова златиборског краја и то речито говори о њеној вишезначности. Осим што доприноси обогаћењу културног живота, ликовна колонија у Трнави подстиче стваралаштво, омогућава размену искустава међу ствараоцима, открива непознате садржаје“.

М.Р.А. – Д.Р.

Како су новине 1935. године писале о Златибору

Три златиборска летовалишта описује путопис пре рата објављен у листу „Глас Ваљева“

Године 1935. лист „Глас Ваљева“ објавио је у неколико бројева путопис „Од Ваљева до Санцака“. Аутор, учитељ потписан инцијалима М.М., упечатљиво и са много детаља описује све крајеве кроз које је прошао. На Златибор је стигао из правца Кремена, а напустио га обиласком Торника и Рибнице. Пише о путевима, голетима, суватима, а посебно о три туристичка центра – Палисаду, Краљевој Води и Рибници. Златибор доживљава као непоновљиво туристичко подручје.

Преносимо овај текст о Златибору, у интегралној верзији:

„Силазећи Кремнима, улази се у област која оскудева у великој шуми. Још само позади нас чува своје густе шуме Тара и поноси се њоме. Цео крај напред према Златибору, а и сам Златибор по готову, све је уништено и исечено.

Још издалека назире се Златибор, таласаста простор, оивичен познатим планинама, које су такође готове све голе. Пут је узак и рђав са брда на брдо, по камењаку докле се не наиђе на Златиборске пашњаке, али не и на прави Златибор. Тамо даље на Истоку, пролази чувени пут Ужице – Златибор, којим се Ужичани могу поносити. Израђен на одличној каменој подлози, може још дуго служити као одлично саобраћајно средство. За њега се није жалило ни тру-

да ни новаца. Саобраћај њиме је врло жив, јер везује Ужице и цео златиборски крај и летовалишта на њему“.

Лепа и здрава варошица

„Од Чајтине, мале али лепе и здраве варошице, пут се постепено пење завијутцима. Иза леђа он изгледа као дугачка пруга платна која се бели као снег и провлачи измеђи брда и серпентинама излази на Златибор. За 1 ч. хода без великог напора стиже се на прави Златибор и долази до првог његовог летовалишта „Палисада“. На једном брегу постављене су vile и хотели. Има око 15 vila и 1 модеран хотел. Мало јужније удаљено 1-2 км. налази се друго летовалиште „Краљева Вода“. Веће је модерније са 2-3 хотела, лепа и укусна. Све то посматрано са стране даје лепу и пријатну слику, али је очајно и голо. На „Краљ. Водама“ штрчи 40-50 борова, као остатак и озбиљна опомена, да је ту некад била дивна и густа четинарска шума. Цео Златибор је го. Огроман простор, као таласасто море, непрегледан, на све стране, без имало шуме.

Путник који не познаје Златибор, тешко ће се ориентисати у том простору без шуме, преко кога су изукрштани многи путићи и стазе. Има утисак да се налази у некој Афричкој пустињи и врло лако може да залута; пошто се ту губи свака оријентација и о правцу и положају. На том простору, у познатим Златиборским Суватима, којих има око седамнаест, напасају се небројена говеда преко целе године. По стотину и више говеди у једном челпу. Ту се она најбоље гоје, јер је паша добра. Из даљине посматрана личе на читаве караване камила кроз неку пустињу, који се крећу. Сувати су бановска својина и сваке године банска управа узима на име закупа по 200 и више хиљада динара. Лепа корист коју даје Златибор, такође и за трговце чија је стока“.

„Да би се поправила греш-

ка учињена у своје време, сечом шуме, и добио још један услов више за лепоту тога краја, а то је врло важан услов за бољи развитак његов као летовалишта, приступа се сада шумљавању тога голог простора четинарима, а у ту сврху створен је и расадник на самом Златибору, из кога би се вршило у велико то шумљавање.

Иначе простор је сунчан, ваздух сув и здрав. За Златибор влада пуно интересовања. Удружење инвалида подиже већ свој санаторијум. У пројекту је још један. И по свему судећи Ужичани су предузимљиви и агилни људи. Воде доста рачуна о своме крају и теже да га подигну и унапреде. Успели су доста. Тај пут до Златибора учинио је доста за на-

Новински оглас у листу „Време“ из 1936. године

предак тога краја. Жељезничка пруга, добри и сигурни мостови и путеви, везали су места која су раније била неприступачна.

Сада је у изградњи и пут који полази од „Краљева Воде“ преко целог Златибора, па преко планине Муртенице на „Кокин брод“ на Увцу. Одатле већ постоји добар пут за Нову Варош и даље. Тим путем преко Златибора, још више ће се развити и подићи тај до сада готово пусти крај, отсе-

чен од сваког саобраћаја. Тада ће се моћи видети како преко целог Златибора јуре луксузни аутомобили за Санцак, јер ће то бити најбоља и најкраћа веза за лепе крајеве. Створиће се могућност и прилика да се упозна прави Златибор, чак тамо на јужној страни. А тамо има толико лепих места. Дивних за летовање, или још само недостају лепе vile у оном зеленилу четинара“.

Рибница „укусна и угодна“

„На другој страни, западније, на падини Торника, налази се и треће летовалиште на Златибору „Рибница“. Мало је удаљено од „Краљева воде“, а без тако доброг пута, па је изгледа запостављено на рачун ова два. А чини му се неправда, јер је по свему много симпатичније и угодније. На лепој висоравни а у самим четинарима, пружа пријатно одмориште. Ту се путник осећа веома пријатно, ваљда зато што је даље од оног модерног живота што досађује. Далеко од врвеве и галаме, у чистој природи, скровитом месту, у пријатном зеленилу које освежава. 30-40 дрвених колиба служи за становање онима који траже истинског одмора у дивној природи. Лепа дрвена ресторација без ичега модерног, али у хармонији са оним што је природа створила.

Веома укусна и угодна. А затим све јевтино. Дивна вода за пиће и купање. Ту су у средини летовалишта браћа Туцовић подигли дивну чесму у спомен својим почившим родитељима, и тамо оставили једну лепу и корисну успомену. Доиста лепо и пријатно место за боравак и одмор.

А када почиње да се спушта ноћ у томе чаробном кутку; када месец кроз борове и јеле обасја својом светлошћу цео тај простор, лепе дрвене колибе; човек ужива у пријатном одмору, удише пуним плућима свежи вечерњи ваздух; осећа својим чулима пријатну тишину дивне вечери, дивне ноћи, која се полако спушта и обавија све у планини.“

З. Ж.

На турниру „Чајетина 2018.“ млади играчи из 20 школа фудбала

На трећем издању фудбалског турнира млађих категорија који организују ФК „Чајетина“ и Спортски центар Чајетина најзапаженији резултат остварила је ужицка „Црвена Звезда Златибор“, која је укупно освојила два злата, два сребра и једну бронзу.

Најбољи пласман домаћих тимова су две сребрне медаље. ФК „Златибор“ (2005) је у финалу свог годишта поражен на пенале од београдског „Олимпијка“ са 3-1 (у регуларном току 0-0). Претходно су изабраници Дарка Видића веома добро одиграли групну фазу, а потом у полуфиналу савладали „Црвену Звезду Златибор“ (1-0), која је касније заузела треће место.

Сребро је припало и ФК „Чајетина“ (2009) који се у свом годишту пласирао иза „Црвене Звезде Златибор“, а испред ужицког „Јединства“. Годишну дана млађи тим ФК „Чајетина“ (2010) после пенала је поражен од „Ел Маестра“ у борби за треће место, а у овој конкуренцији славили су „Гаучоси“, победивши са 2-0 „Прибој 033“.

У годишту 2007. „Чајетина“ је у четвртфиналу са 4-1 поражена од „Гаучоса“, каснијих освајача. Они су у финалу на пенале победили „Црвену Звезду Златибор“, док је „Прибој 033“ био трећепласирани.

У годишту 2006. ужицко „Јединство“ савладало је у финалу „Црвену Звезду Златибор“ са 1-0, а београдски „Олимпик“ је заузео треће место. „Звезда“ је тријумфовала у 2008. годишту испред екипа „Петлића“ и пожешке „Слоге“.

Турнир је одржан на теренима „Швајцарије“, а окупио је полазнике из више од 20 школа фудбала. **И. Ј.**

Три бронзе за пливача Димитрија Мијаиловића у Требињу

На Међународном пливачком митингу „Срђан и Максим“ у Требињу ПК „Чигота“ освојио је три бронзана одлијча. Све три медаље за свој клуб освојио је Димитриј Мијаиловић (50 метара прсно, 100 метара прсно, 50 метара делфин).

На турниру је учествовало преко 300 такмичара из Босне и Херцеговине, Србије, Хрватске, Македоније, Црне Горе и Турске, што сведочи о јакој конкуренцији. Из ПК „Чигота“, који је у Требињу наступио са седморицом такмичара, истичу да је одлазак на овај турнир клупска традиција која траје већ десет година и да то за њих представља нешто више од спорта, с обзиром да су с домаћинима остварили веома добре пријатељске односе. Такође, захваљују се Спортском савезу Чајетине и општини Чајетина, који су организовали одлазак у Требиње. **И. Ј.**

„Планинска стрела“ први стреличарски камп у западној Србији

У организацији СК „Златиборца“, а уз подршку општине Чајетина и Туристичке организације Златибор, на простору Ауто-кампа одржан је стреличарски камп „Планинска стрела“, прво окупљање овог типа не само на Златибору, већ у читавој западној Србији. Камп је покренут на иницијативу новосадског СК „Велос“,

а полазници су били различитих старосних категорија, од пионира и кадета до сениора. Према речима Ђорђа Марјановића из СК „Златиборца“, акценат је стављен на афирмацију стреличарског спорта као олимпијске дисциплине у овом делу Србије.

– Велика нам је част што смо ми организовали овај камп, иако је он

покренут на иницијативу колега из Новог Сада. Циљ нам је да афирмишемо Златибор као најпосећенију планинску дестинацију у Србији, да Стреличарски савез Србије препозна наше капацитете како би у некој перспективи можда и репрезентација овде редовно спроводила припреме – каже Марјановић. **И. Ј.**

Екипа ТВ 5 победник меморијала „Филип Штембергер“

Победник четвртог издања меморијалног фудбалског турнира „Филип Штембергер“ је екипа ТВ 5 из Ужица. Они су у финалу са 5-2 савладали суграђане из састава Сењак, а осим ове две екипе полуфиналисти су били још састави Тима и Бежаније.

Турнир је, према речима организатора, окупио више учесника него претходне године (14). Учествовали су тимови: Маја Беровић, Чајетина, Филипова екипа, ТВ 5, Тандем, Тим, Снешко, Сан Ремо, Бежанија, Попова вода, Диви, Кнежеви, Сењак и Дио парк.

Турнир су отворили петлићи Чајетине и Мачката, а учешће су узели и кошаркашки ветерани

предвођени Александром Павловићем и Мишком Марићем, који је извео почетни ударац на такмичењу.

Победнику је припала награда од 18.000 динара, уз поклон мајице и пехар, док је другопласираним тимом припало 6.000 динара (уз пехар и мајице). Турнир који је као и сваке године одржан на терену код основне школе у Мачкату организовале су породице Шопаловић и Штембергер, уз подршку „Арду спота“ и Спортског центра Чајетина. Подсећамо, турнир се одржава у знак сећања на трагично преминулог тренера и судију Филипа Штембергера, који је пореклом био из овог златиборског села. **И. Ј.**

Промоција тима за предстојећу сезону

У КК „Златибор” међу новајлијама и Рус Лобарев

Отишли Папић, Величковић, Вулић, Поповић, дошли Бјелица, Бабовић, Павловић, Воркапић и други. – Озбиљне амбиције за наредну сезону

Кошаркашки клуб „Златибор” представио је нови тим за сезону 2018/19 и учешће у Кошаркашкој лиги Србије. На дружењу са навијачима у Старом парку у Чајетини представљен је и нови капитен Раденко Смоловић.

На отворени тренинг нови вођа тима је извео староседеоце Богдана Ризнића, Радомира Маројевића, Немању Симоновића, Бошка Чорбића, јуниоре Матију Милекића и Богдана Весовића, као и новајлије Николу Павловића, Крста Бјелицу, Божа Бабовића, Руса Андреја Лобарева, Вукадина Милићевића, Алексу Ристановића и Луку Гашића. У међувремену су

стигли и Петар Воркапић и Немања Каралић.

Прозивку је спровео тренер Вања Гуша уз асистента Страјана Недовића, па је ово прво лето после неколико година да „Златибор” није променио тренера. Амбициозни стручњак најављује да ће клуб поново покушати да афирмише играче и направи корак више у односу на прошлу годину: „Ја осећам велику трему пред ову сезону, нимало олакшање, јер смо прошле године имали пристојне резултате. Играли смо до 15. јуна, само су најбоље екипе у Србији играле до тог датума. Тако смо себи, и клуб и играчи и ја, на-

метнули обавезу да тај резултат минимум поновимо ове године, а ја се надам да бисмо могли да направимо и искорак више”, каже тренер Гуша.

Клуб су напустили Драгослав Папић („Кошалин”), Владимир Величковић („Константин”), Милан Вулић („Газ Метан”), Светозар Поповић („Темишвар”), Младен Пантић („Братунац”), Немања Гуџић, Никола Спасов. Доскорашњи капитен Иван Тмушић је завршио каријеру, а његов наследник је центар Раденко Смоловић, 28-годишњи Чајетинац који је поникао у клубу и у континуитету је члан екипе од повратка са студија 2012.

године, део највећих успеха тима: „Хвала на указаном поверењу и што нас подржавате, да пожелимо добродошлицу новајлијама. Будите благи мало према њима, дајте им мало времена”, рекао је Смоловић.

Спортски директор Радомир Раковић захвалио се верним навијачима што су дошли на место где је почела чајетинска кошарка пре четири деценије рекавши да је Чајетина показала да има најшколованију публику у Србију: „Ово је екипа која ће, надам се, пленити својим играма, резултатима и пласманом. Поново смо овде на терену где је кошарка и почела пре 40 година, наредна нам је година јубиларна и у њој морамо да оправдамо очекивања. Надам се да ћемо бити у самом врху српске кошарке. Од вас очекујемо подршку, макар као прошле године. Ја сам увек тврдио да је Чајетина место које има најшколованију публику у Србији, и то је оно што смо стварали свих ових година у нашој средини”, поручио је присутнима Раковић.

Екипа ће припреме спровести у Чајетини и на Златибору, а од 30. августа учествује на пријатељском турниру у Новом Пазару, док ће припремне мечеве играти против АЕК-а и „Крке” који се припремају на Златибору.

М. Ј.

Утисци новајлија Бабовића и Бјелице

Бек Божа Бабовић је стигао из земунске „Младости” где је прошле сезоне просечно бележио 9,2 поена и 2,8 асистенција: „Оно што ме привукло да дођем на Златибор је атмосфера око овог клуба и све што је овај клуб остварио у претходних неколико година. Мислим да могу заједно са клубом да напредујем, овај клуб и ја имамо исте амбиције. Добро познајем играче, нисам сарађивао ни са ким, али сам пуно пута играо против њих”, каже некадашњи јуниор „Партизана” и бивши члан „Спартак”, „Константина” и „Металца”.

Из „Војводине” је дошао искусни Крсто Бјелица који је са 15,1 поеном у просеку био један од нај-

бољих играча Новосађана: „Први утисци су одлични, на нивоу очекивања. И до сада сам о Златибору чуо све најлепше и то се могло видети у претходним утакмицама које смо играли једни против других. Моје амбиције се поклапају са клубом и тренером, да идемо на највиши могући пласман. Искрено, не бих ни играо у екипи која нема такве амбиције. Што се тиче моје улоге, са тренером сам већ причао, очекујем да ћу бити један од носилаца игре. Спреман сам на тај терет. Надам се кад се екипа сложи и уигра да ће све да буде како треба”, поручује некадашњи члан „Чапљине”, „Босне”, „Комарна” и словачке „Хандлове”.

Два сребра за Чајетинке на међународном финалу Спортских игара младих

На међународном финалу Спортских игара младих, које је одржано у Сплиту, чајетинске одбојкашице освојиле су две сребрне медаље.

Одбојкашка екипа из Чајетине освојила је сребрну медаљу у својој конкуренцији. А одличје истог сјаја освојила је и екипа у одбојци на песку, иначе победник завршног СИМ турнира у Србији: Елена Станковић и Аница Нинчић су у финалу поражене од сународница из Новог Сада.

Тренер оба састава била је Милица Јокић. Србија је, иначе, била најтрофејнија земља овог такмичења у Хрватској, са укупно 36 медаља, од којих 10 златних. На највећој аматерској приредби у Европи учествовало је више од 1.500 учесника. Међу промотерима игара била су и позната спортска имена из региона, међу којима су Жељко Танасковић, Ненад Боровчанин, Предраг Мијатовић, Славен Билић, Златко Далић...

И. Ј.

Бранешци најбољи на „Илинданским спортским сусретима“

Традиционална спортска манифестација „Илиндански спортски сусрети“ и ове године одржана је у Гостиљу, у организацији Туристичког удружења Гостиље и Месне заједнице Гостиље, а уз помоћ општине Чајетина, Туристичке организације Златибор, СЦ Чајетина, Спортског савеза Чајетине, КЈП „Златибор“ и ЈКП „Водовод“.

Укупно гледано најуспешније резултате остварила је МЗ Бранешци, која је осим два прва места имала још по једно друго и треће место. У баскету је тријумфовао Алин Поток, а учествовало је девет екипа. Већ у првом колу виђен је дерби између младих чајетинских играча. Браниоци титуле у половичном саставу (поново играли Милекић и Гавовић, а уместо А. Драговића и Јоксимовића наступили су Стакић и Сапун) играли су за Мушвете и поражени су од Трнаве (Чорбић, Радовић, Н. Драговић, Раковић) резултатом 17:11. Екипа Трнаве потом је имала још један тежак меч против Златибора и победила ју је у продужетку резултатом 8:7 екипа за коју су играли Ку-

тлешић, Марјановић, А. Драговић, Јевремовић. Испадање фаворита искористио је Алин поток најпре савладавши Криву Реку са 8:6, а потом и Златибор у полуфиналу са 12:7. У финалу их је сачекала Чајетина која је избацила Гостиље и Мачкат. Алин поток је поново добро шутирао за три и екипа за коју су наступали Александар Кутлешић, Небојша Дабић и Милутин Раковић изненадила је све и освојила турнир. За другопласирану Чајетину играли су Александар Џамбасовић, Радосав Цветић и Никола Нинчић.

Титулу у фудбалу одбранио је Златибор. Они су голом Радета Глишовића у финалу са 1-0 савладали Трипкову. Бранешци су у превлачењу конопца били успешнији од Трнаве, за коју је Никола Драговић освојио прво место у скоку у даљ. Страхиња Росић је Бранешцима донео прво место и у превлачењу кличка, а најуспешнији у бацању камена био је Бранислав Весовић (Чајетина), који се хицем од 13.70 метара нашао испред двојице такмичара из Бранешца Ненада Мартиновића и Драгана Луковића.

И. Јанковић

Камп Дејана Станковића на Златибору

Некадашњи капитен фудбалске репрезентације Србије и рекордер по броју наступа у националном тиму Дејан Станковић спровео је на Златибору прво издање свог фудбалског кампа „Деки 5“. У укупно три смене радило се са децом узраста 11,

- Наишао сам на феноменалан пријем код људи на Златибору. Дуго нисам био овде, неких двадесетак година, могу рећи да се Златибор мења на боље и веома сам поносан што сам управо овде организовао свој први камп. Кроз спорт покуша-

вамо да едукујемо децу фер плеју, поштовању противника, без тога не знам ко ће од њих постати шампион. Морају проћи неки процес и на томе смо мој тим и ја истрајали. Услов да постану кампери био је тај да се употреба телефона и рачунара сведе на минимум. Тога имају и превише и то вре-

ме треба да проведу у игри са својим другарима. Највећа сатисфакција нам је да та деца кући оду са осмехом. Деца из НУРДОР-а су победници пре свих. Захвалио бих се „Уникредит банци“ која је са мном омогућила да они буду са нама овде - изјавио је Станковић.

И. Ј.

ЗЛАТИБОРСКЕ
ВЕСТИ

Издавач

Агенција за издавачку делатност и маркетинг „Мали Ђира“

Главни и одговорни уредник

Милић Симић

Редакција

Драгана Росић
Мирјана Ранковић Луковић
Иван Јанковић
Мирослав Јевремовић

Штампа

Графос Ужице

Тираж

1.500 примерака

Контакт

064/117-15-99
e-mail: simicmilic@mts.rs

ISSN-2406-2405

Две победе и пораз „Златибора” на старту Прве лиге Србије

„Пре почетка сезоне постављене су амбиције клуба да буде у првих осам и пласира се у плеј-оф”, каже тренер Предраг Ристановић

Фудбалери „Златибора” историјски наступ у Првој лиги Србије почели су с две победе и поразом, налазе се на четвртом месту са шест освојених бодова (гол разлика 6:3).

Екипа Предрага Ристановића је у прва два кола победила најпре „Жарково” код куће са 3:0 головима Јокића, Петровића и Ђировића, а потом и на гостовању уз мало среће фаворизовани „ТСЦ” са 2:1, головима Вујића и поново Ђировића. Ипак, у трећем колу на „Швајцарији” гостујући „Бечеј 1918.” успео је да при крају утакмице преокрене резултат и минимално вођство „Златибора” (стрелац за домаће Анђелковић у 58. минуту) головима Ерделјана у 76. и Цветковића у 86. претвори у своју победу – 1:2 (0:0).

„Морамо ипак бити задовољни, из три утакмице шест бодова у јакој конкуренцији. Посебно смо били успешни на самом старту, убедљивом победом у првом колу против „Жаркова”, а затим и на страни са „ТСЦ”-ом који важи за једног од фаворита првенства. Наравно, није лако све побеђивати, али надамо се добрим играма и резултатима и

у наредним колима”, изјавио је тренер Ристановић.

Нови играчи попут Драгачевића, Поткозарца, Петровића и Глишовића су се добро уклопили у окосноцу тима која је остала од прошле сезоне.

„Мислим да је наша највећа снага баш у томе што је остала та окосница од девет, десет играча од прошле године и они су већ седам, осам месеци заједно, што се види на терену. Девет играча из прошле сезоне је стартовало у првим колима, али врло је важно да су играчи који су седели на клупи и који су нови својим уласцима у игру дају тон и резултате”, каже Ристановић и истиче да су пре почетка сезоне по-

стављене амбиције клуба да буде у првих осам и пласира се у плеј-оф:

„Мислим да је то реално и да ћемо те амбиције остварити. И пре почетка првенства смо рекли, ако се укаже нека шанса да ћемо је оберучке прихватити и искористи-

и „Нови Пазар”, али сами њихови почетни резултати су показали да нико не може рачунати на сигурне бодове”, закључује шеф струке Предраг Ристановић којем у раду и ове године помажу Горан Здравковић, Владе Тодорић и кондициони тренер Вељо Даниловић.

Најбољи стрелац из прошле сезоне у Српској лиги Запад са 22 гола Владимир Ђировић наставио је голгетерску форму и у вишем рангу:

„Расположење у екипи је добро. Приоритет је да будемо у врху табеле, на месту које води у плеј-оф. Ове године ме је кренуло, радим добро на тренинзима, цела екипа ради добро и врати се то. Иако играм задњег везног, волим да се прикључујем у шпиц и да пратим акције. Мислим да ће бити још голова”, поручује Ђировић.

На тренинзима „Златибора” је и 19-годишњи нападач из Гане Јусуф Адеи, за којег ће се после пробе одлучити да ли остаје у клубу. Фудбалери „Златибора” у наредним колима играју са „Трајалом”, са „Телеоптиком”, док је у шестом колу 8. септембра локални дерби са „Слободом” у Ужицу. **М. Ј.**

ти. Сада је много рано да причамо о нечем више. Тек негде крајем ове полусезоне, која се завршава 5. децембра, знаћемо да ли су те наше амбиције реалне или нису. Мислим да су три кола мало да би се причало о већим амбицијама”, каже тренер „Златибора” и додаје:

„Лига је доста изједначена. Можда су у мало већем проблему те екипе које нису могле да региструју новајлије као што су „Борац”

ПОЉОПРИВРЕДНИК

ОПШТИНА ЧАЈЕТИНА, ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗА РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ „ЗЛАТИБОРСКИ ЕКО АГРАР“ ДОО

Трећи изложбено- -продајни сточни сајам у Кривој Реци

Ова манифестације одржаће се 27. септембра, а циљ јесте да се изложе најбоља грла како би јавност била упозната са квалитетом приплодних грла у говедарству, козарству и овчарству на територији златиборског округа

Детаљ са раније одржаних манифестација

Привредно друштво за развој пољопривреде „Златиборски Еко Аграр“ ДОО и општина Чајетина 27. 09. 2018. године на велики празник Крстовдан у Кривој Реци организује Трећи изложбено продајни сточни сајам. Сајам ће, поред традиционалног продајног дела, и овога пута имати изложбени карактер на коме ће се оцењивати изложена грла. На сајам се могу пријавити сва правна и физичка лица- носиоци пољопривредних газдинстава са територије општине Чајетина која у свом власништву поседују говеда (краве и јунице признатих раса) и овце раса (сјеничке расе, ил де франс и виртемберг) као и козе алпино расе. На овогодишњем сајму излагаче очекују вредне робне а по приви пут и новчане награде у следећим категоријама: Категорији крава, категорија јуница, колекције оваца у раси и колекције коза у раси. Циљ манифестације јесте да се изложе

најбоља грла како би шира јавност била упозната са квалитетом приплодних грла у говедарству, козарству и овчарству на територији златиборског округа.

Јавни позив за све заинтересоване из златиборског округа отворен је до 17. септембра 2018. године или до попуне места.

Подносиоци пријава морају доставити:

1. Педигре грла или матичне листове грла која се оцењују, а за јунице (старости од 15 до 30 месеци) потврду основне одгајивачке организације да су грла уведена у евиденцију;
2. Копију потврде о регистрованом пољопривредном газдинству из 2018. године за физичка лица;
3. За правна лица потврду из АПР-а и потврда о регистрованом Пољопривредном газдинству;

Максималан број грла по учеснику (правног или физичког лица) за говеда је два, а за овце пет оваца и један ован у раси. Јунице које се такмиче могу бити највише стеоности до 6 месеци.

Грла за продају која се излажу на сточној пијаци, односно која су намењена продаји у оквиру манифестације морају бити обележена, а власници/држаоци истих морају имати потврду о здравственом статусу животиње.

Пријављивање је сваког радног дана од 7.00 до 15.00 часова, директно у просторијама Златиборског еко аграра у Чајетини, Александра Карађорђевића бр. 28. или на e-mail адресу: ivan.gujanic@ekoagrar.org и miljko.radisic@ekoagrar.org. Пријављивање по овом основу је од уторка 28.08.2018., а најкасније до понедељка 17.09.2018. године.

Накнадне пријаве неће бити уважене.

Плодност говеда као значајан фактор рентабилне и успешне производње

Плодност грла

Плодност грла је способност грла да правилно изражавају полни нагон, да се у периоду еструса благовремено осемење, да остану стеона и да дају потомство. Ако дође до поремећаја, одгајивачи треба да затраже ветеринарску интервенцију. На успешан ток оплодње, у великој мери утичу правилна исхрана и нега као и други чиниоци. Насупрот плодности, ако недостаје способност размножавања, онда говоримо о неплодности, јаловости или стерилитету грла. Неплодност може бити примарна и секундарна.

Шта је то примарна а шта секундарна неплодност ?

Примарна неплодност је последица урођених недостатака или наследним особинама, док секундарна неплодност (стерилитет) настаје у току живота грла. Секундарна неплодност најчешће може бити проузрокована неадекватном исхраном и то недовољном количином хране и као и неисправном храном која је свакодневни део obroка грла. Такође неадекватно држање и искоришћавање грла може бити узрок секундарне неплодности.

Узроци неплодности, јаловости или стерилитета:

1. Сметње наследне природе. Телад својим рођењем могу имати урођене облике јаловости (немају развијене поједине делове полних органа или је њихов развој недовољан и неправилан);
2. Остављање женског грла за приплод које је близанац са мушким телетом. У већини случајева, женско тело ће бити неплодно;

3. Превелика ухрањеност јуница. У нашим просечним шталама, грла се држе везана па се зато препоручује да се што више крећу у спољној средини на свежем ваздуху и сунцу уз коришћење адекватне исхране примерене узрасту и категорији;
4. Грешке у исхрани крава (недовољна и неправилна исхрана) нарочито у зимском периоду могу довести до јаловости грла (гладни стерилитет) и такво стање може потрајати све док грла не пређу на зелену исхрану или пашњачки начин држања тако да јаловост често нестаје одједанпут;
5. Недостатак фосфора у оброку преживара. Он се посебно осећа у сушним годинама када је смањен принос сточне хране која уједно не садржи ни довољно мине-

ралних материја. Фосфор има важну улогу у развоју полних органа. Недостатак овог минерала изазива поремећај функције јајника и материце што има за последицу привремену или трајну јаловост;

6. Код старијих крава временом долази до слабљења матичних лигамената, тако да материца (утерус) пада наниже;
7. Обољење јајника. Последице могу бити да јајници уопште непроизводе јајне ћелије или да их производе али оне не могу бити оплођене или не могу сазрети;
8. Упала полних органа. Када и дође до оплодње, плод не може да се задржи и даље развија на упаљеној слузокожи и долази до угинућа. Код крава често се

јавља због нехигијенских прилика при партусу, а такође и због заостајања постелице после порођаја.

9. Држање грла у тамним и влажним стајама;
10. Метиљавост такође погодује настанку јаловости.

Целовито гледано један од главних фактора који утиче на одрживост и исплативост у производњи мелека и меса је плодност грла. Да би имали успешну производњу, редовно потомство и континуиране (без прекида) лактације неопходно је да грла у производњи буду репродуктивно способна, негативни фактор утицаја благовремено отклоњени, а сметње које настају адекватно саниране.

Иван Гујаничић
Стручни сарадник
Златиборски еко аграр

Значај зеолита у пољопривреди

Одлично се показао као средство које доводи до побољшања земљишних карактеристика, повећања приноса и побољшања квалитета тих приноса

Налазишта зеолита (варијетет "клиноптилолит") представљају једно од многобројних природних богатстава Србије. Зеолит је алумосиликатни минерал вулканског порекла. Његова кристална решетка је негативно наелектрисана и према многобројним истраживањима има веома добру способност да функционише као јонски измењивач. Капацитет катјонске размене и адсорптивна способност зеолита активирају се његовом механичком обрадом.

Једна од најважнијих карактеристика зеолита јесте његов афинитет за усвајањем различитих микотоксина и тешких метала (Пб олово, Цд кадмијум, Хг жива, итд.) који се чврсто везују за његову кристалну решетку, и практично се не испуштају из исте. Поред овога, зеолит може везивати и друге позитивно наелектрисане јоне (катјоне) као

У Србији је заступљен зеолит типа клиноптилолит који своју основну примену проналази у пољопривреди, сточарству, рибарству...

што су натријум, калијум, азот, калцијум итд., међутим, ти усвојени катјони се слабије везују и лако се могу заменити са другим катјонима из раствора који је у контакту са зеолитом.

Код нас се веома мало експлоатише и користи

Највећа налазишта зеолита налазе се у Кини, Јужној Кореји, Јапану, Јордану, Турској и Словачкој, али је важно рећи да се значајна налазишта зеолита налазе и у нашој земљи. У Србији је заступљен зеолит типа клиноптилолит који своју основну примену проналази

у пољопривреди, сточарству, рибарству итд. Међутим, и поред значајних налазишта квалитетних зеолита у Србији, он се веома мало експлоатише, а још мање користи. Последњих неколико година се о зеолиту интензивније говори, а интезивира се и његова примена у пољопривреди, сточарству, рибарству, индустрији, третману отпадних вода итд. Примена зеолита у пољопривреди

Према многобројним научним истраживањима и огледима, зеолит се одлично показао као средство које доводи до побољшања земљишних карактеристика, повећања при-

носа (различит ниво повећања код различитих биљних култура) и побољшања квалитета тих приноса. Зеолит побољшава пропустљивост земљишта, и због своје карактеристике да дуже задржава воду у земљишту, смањује ризик од стреса биљних врста проузрокованих сушом. Та позитивна интеракција земљиште – вода – биљка, у присуству зеолита може се објаснити на следећи начин: иако зеолит има способност задржавања воде у земљишту, та везаност воде није велика, и како временом јача коренов систем биљака, односно расте његова апсорпциона моћ, тако се полако ослобађа вода коју је зеолит „задржао“ и усваја се од стране кореновог система биљака. На тај начин се спречава испирање воде у дубље хоризонте, а биљка може дуже издржати без кише или воде додате сис-

темом за наводњавање (ово повећава ефикасност система за наводњавање, чини га економски исплативијим и смањује ризик од угрожавања квалитета и нивоа подземних вода). Поред тога, зеолит поседује и способност да спречава испирање хранљивих нутритијената из земљишта (било да су они већ присутни у земљишту или да су додати ђубрењем). Ова способност зеолита огледа се у његовој могућности да адсорбује хранљиве елементе земљишта (састојке ђубрива) и да их током вегетације полако отпушта, што упућује на закључак да се применом зеолита продужава дејство додатих минералних и органских ђубрива. Са друге стране, усвојене тешке метале који се могу наћи у земљишту, зеолит везује јачим силама и практично онемогућава њихову апсорпцију од стране биљака. Самим тим смањује се могућност повишених концентрација штетних елемената у биљкама, као и могућност угрожавања здравственог стања људи и животиња који се тим биљним културама хране.

Побољшава структуру земљишта

На основу наведених ефеката које зеолит својом применом испољава, може се закључити да он позитивно утиче како на хранидбени режим земљишта и биљака, тако и на економич-

ност пољопривредне производње и смањење ризика од загађења животне средине. Добра економичност пољопривредне производње применом зеолита, присутна је како због осигуравања виших и квалитетнијих приноса, тако и због могућности смањења уобичајених доза минералних и органских

Ђубрива (зеолит је јефтинији у поређењу са већином минералних ђубрива), али и очувања и/или побољшања плодности пољопривредног земљишта.

Многобројна истраживања и студије указују и на способност зеолита да побољшава структуру земљишта, али и да смањује земљишну киселост, што је од великог значаја за пољопривредну производњу која се спроводи на земљиштима која су под утицајем различитих фактора подложнија промени тј. снижавању pH вредности. Из претходно

наведених разлога, у интензивној пољопривредној производњи (било да је реч о ратарству, повртарству, воћарству или гајењу украсног биља) препоручује се употреба зеолита. Његова примена је нарочито пожељна у подручјима која су позната по многобројним изворима загађења као што су Бор,

султовати се са пољопривредним стручњацима из области мелиорација земљишта.

Примена у сточарству

Поред наведених позитивних ефеката зеолита на земљиште и усева, он се такође користи и у сточарству као додаток храни или као посип у стајама (за неутралисање непријатних мириса). Сточној храни се може додавати превентивно, у мањим дозама, а у зависности од степена плесивости крмног биља доза се у извесној мери може повећати.

Позитивни ефекти зеолита у сточарству огледају се пре свега у повећању прираста, смањењу могућности појављивања контаминираних сточних производа, смањењу морталитета стоке итд. Приликом додавања зеолита у сточну храну мора се водити рачуна о нормама, и пре употребе обавезно се консултовати са стручњацима сточарства, односно зоотехнике.

Напомена: приликом коришћења зеолита у различите сврхе (медицина, пољопривреда, сточарство, рибарство, индустрија итд.), обавезно је консултовати се са стручњацима из тих области, али и водити рачуна да се користи зеолит који је испитан од стране овлашћене лабораторије.

Извор: agopress.org.rs